

Matična knjiga krštenih župe Cres 1571-1596

Poropat, Maria Paola

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:072887>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-03**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest

MARIA PAOLA POROPAT

**MATIČNA KNJIGA KRŠTENIH ŽUPE CRES
1571.-1596.**

Završni rad

Pula, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet
Odsjek za povijest

MARIA PAOLA POROPAT

**MATIČNA KNJIGA KRŠTENIH ŽUPE CRES
1571. -1596.**

Završni rad

JMBAG: 0303055667, redovita studentica

Studijski smjer: preddiplomski studij povijesti

Predmet: Uvod u pomoćne povijesne znanosti

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje:povijest

Znanstvena grana: hrvatska i svjetska ranonovovjekovna povijest

Mentor: izv.prof.dr.sc. Marija Mogorović Crljenko

Pula, rujan, 2020. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Maria Paola Poropat, kandidatkinja za prvostupnika povijesti, izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz nekog necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli 20. rujna 2020.

studentica

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Maria Paola Poropat dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Matična knjiga krštenih župe Cres 1571.-1596.* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli 20. rujna 2020.

Potpis

Sadržaj:

1. Uvod.....	6
2. Cres u novom vijeku.....	6
3. Analiza rukopisa.....	9
4. Rođenja, krštenja i začeca.....	11
4.1. Godišnji raspored rođenja.....	11
4.2. Mjesečni raspored rođenja.....	14
4.3. Začeca i sezonski poslovi.....	16
5. Svećenici i krštenja.....	20
6. Imena krštenika.....	24
6.1 Muška imena.....	24
6.2. Ženska imena.....	29
7. Pridjevci (prezimena) očeva krštenika.....	34
8. Blizanci.....	38
9. Kumovi.....	41
10. Zaključak.....	48
11. Izvori i literatura.....	50
12. Sažetak.....	55
13. Summary.....	55

1. Uvod

O povijesti grada Cresa i njegovog stanovništva pisali su mnogi autori – Fučić, Imamović, Solis, Dlačić, Lemessi, Bertoša, Vlahović... Svaki je od njih proučavao određeni segment – bratovštine, crkve, statut, povijest dok su neki kao Imamović pisali o mletačkoj vlasti na otoku kroz razdoblje srednjeg i novog vijeka. Fučić se, primjerice, bavio poviješću otoka od antike pa do suvremenosti, te je u svojim djelima nastojao zabilježiti legende, predaje, a navodi i lokalitete koje bi bilo vrijedno obići ako se boravi na samom otoku. Navedeni su autori istraživali i pisali o gotovo svim segmentima povijesti otoka osim o matičnim knjigama koje su u žarištu ovog istraživanja.

U radu ćemo analizirati matičnu knjigu krštenih Župe Cres za razdoblje od 1571. do 1596. godine. Originalan rukopis se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Rukopis su pisali rimokatolički svećenici za potrebe bilježenja krštene djece. Iako je dvadesetpet godina relativno kratko razdoblje za donošenje dalekosežnijih zaključaka o kretanju broja rođenih, izboru imena, čestim prezimenima/pridjevcima te kretanju začeca, nastojat ćemo prikazati rezultate do kojih smo došli analizom prikupljenih podataka. Podatci će biti uspoređeni s podacima drugih mjesta, ponajprije susjednih istarskih, za koje su već izrađene analize. Naime, demografsku analizu creske župe bilo bi dobro usporediti i sa susjednim župama i otocima, poput Krka i Raba, no za njih još nisu napravljene takve analize, stoga ćemo usporedbu raditi s onim mjestima, prvenstveno istarskim, koja također pripadaju mediteranskom i to sjevernojadranskom kulturnom krugu, a za koja su analize već napravljene.

2. Cres u novom vijeku

Kontinuitet življenja na otoku Cresu moguće je pratiti još od rimskog vremena prije nove ere, zatim slijedi bizantski period vladanja otokom, da bi otokom u ranom srednjem vijeku vladali hrvatski narodni vladari. Povijest otoka moguće je pratiti kroz više aspekta

kao što su kultura, jezik, arheološka baština... Mnoge od crkava na otoku danas su u ruševnom stanju no, njihovi temelji svjedoče koliko je veliku ulogu igrala Crkva i religioznost u životima ondašnjih ljudi. Cres je, kao i drugi otoci izoliran od kopnenog dijela, što donekle usporava kretanja ideja, misli i ljudi. Ipak, to je samo uvjetno, jer se u razdoblju koje proučavamo mnogo više kretalo morem, pa u tom smislu ni Cres nije bio izoliran od putnika, došljaka i utjecaja s kopna i iz drugih dijelova Mediterana. Određena ograničenost samog otoka ogleda se u skućenim prirodnim i prostornim resursima što, naravno, utječe i na prirodni prirast.¹ Ratovi te ostale nepovoljne prilike na kontinentu potiču migracije ljudi koji svoje utočište najčešće pronalaze u udaljenijim krajevima ili na otocima, čija izoliranost u takvim prilikama postaje pozitivna karakteristika. Primjerice, nakon pada Bosne pod osmansku vlast 1463. godine mnogi svoje utočište traže upravo na otocima. U 13. stoljeću, primjerice, plemićka obitelj Petris na otok Cres došla bježeći pred Mongolima s kraljem Belom IV. 1242. godine.² Ovaj podatak spominje Nicolò Lemessi u svom dijelu *Note storiche, geografiche, artistiche sull' isola di Cherso vol I.*(Rim 1979.)³, a zatim ga donosi i Enver Imamović u djelu *Otoci Cres i Lošinj*. Tijekom srednjega vijeka Cres je bio pod vlašću hrvatsko-ugarskih vladara, no zbog svojeg geografskog položaja predstavljao je važnu pomorsku postaju prema Veneciji koja se počela zanimati za njega i za druge gradove na dalmatinskoj obali. Uslijedilo je razdoblje mletačkih ratova u kojem je Republika Svetog Marka nastojala preuzeti vlast na spomenutom prostoru, te dolazi do takozvane prve mletačke uprave koja je trajala od 1145. do 1358. godine. Drugo razdoblje mletačke vlasti uslijedilo je nakon prodaje Dalmacije 1409. godine, kada započinje dugotrajna vlast Republike nad Dalmacijom i otocima sve do njezinog ukinuća 12. svibnja 1797.⁴

---

¹ Marijana Dlačić, "Razvoj naselja na otoku Cresu u razvijenom i kasnom srednjem vijeku s obzirom na značajke stanovništva – primjer crkava posvećenih sv. Antunu opatu, zaštitniku stoke i stočara", *Creski anali: od starine do našega doba* svezak I., ur. Slaven Bertoša, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018., 19.

² Jasminka Ćus-Rukonić, "Osorska heraldička baština (I. dio)", *Creski anali: od starine do našega doba* svezak I., ur. Slaven Bertoša, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018., 82.

³ Isto, 83.; Nicolò Lemessi, *Note storiche – geografiche – artistiche sull' isola di Cherso*, Rim: vlastita naklada, 1979, 93.

⁴ Enver Imamović, *Otoci Cres i Lošinj od ranog srednjeg vijeka do konca XVIII stoljeća*, Mali Lošinj: Zavičanja biblioteka 1, 1987., 29. i 47.; M. Dlačić, „Razvoj naselja na otoku Cresu u razvijenom i kasnom srednjem vijeku“, 21.

Na otok su dolazili i mnogi trgovci, obrtnici, činovnici iz mletačkog zaleđa te se tako razvijao dotok ideja, roba i ljudi na otoku. Prepoznamo ih po prezimenima/pridjevima tipičnim za područje odakle su doselili – Balbi, Bembo, Giusti, Gradenigo, Grimani, Lion, Malipiero, Mitis, Morosini, Nigris, Querini, Zorzi.⁵

Prije dolaska mletačke vladavine Cres je bio podijeljen na četiri općine - Beli, Lubenice, Cres i Osor.⁶ Hrvatsko-ugarski kraljevi su dodijelili otoku statut 1332. Prema statutu Cres je imao status kaštela u kojemu su nositelji vlasti bili podžupan i suci. Za vrijeme mletačke vlasti središte otoka postaje Osor, te je tom prilikom došlo do stvaranja novog statuta koji objedinio statute prijašnjih četiriju općina (Beli, Lubenice, Cres, Osor). Poznat je pod nazivom Statut Cresa i Osora, izdan 1437. godine. Statut je potvrdio mletački dužd Francesco Foscari 1440., a cresko vijeće ga je također potvrdilo već sljedeće godine.⁷

Nakon 1450. dolazi do propadanja Osora kao središta te se svjetovni i crkveni predstavnici vlasti sele u Cres. Dolazi do naglog razvoja grada, grade se potrebne zgrade kako bi predstavnici obiju vlasti bili adekvatno smješteni – 1478. gradi se župna crkva Gospe Snježne kao trobrodna crkva s dvije renesansne arkade pod vodstvom biskupa Marca Nigrisa čiji se potpis može naći iznad portala.⁸

Knez, kao predstavnik vlasti na otoku, biran je u Veneciji, te je njegova služba bila vremenski ograničena. Za svoj boravak primao je plaću, u izvorima ga se navodi kao

---

⁵ Isto, 78.

⁶ Dlačić, Marijana, *Bratovštine na području bivše osorske komune*, Mali Lošinj: Lošinjski muzej, 2014., 5.

⁷ Tomislav Galović, "Statut Cresa i Osora", u: *Suzbijanje korupcije u Hrvatskoj u srednjem vijeku*, ur. Zorislav Antun Petrović, Zagreb: Kultura i Etika, 2016., 54.; Marijana Dlačić, *Bratovštine na području bivše osorske komune*, Mali Lošinj: Lošinjski muzej, 2014., 5-6.

⁸ Inge Solis, *Crkve i kapele cresko-lošinjskog arhipelaga I dio*, Mali Lošinj: Creski muzej pri Pučkom otvorenomučilištu Mali Lošinj, 2014., 87.; Jasminka Čus-Rukonić, "Osorska heraldička baština (I. dio)", *Creski anali: od starine do našega doba* svezak I., ur. Slaven Bertoša, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018., 75. vidi i: Jasenka Gudelj, "Zborna crkva sv. Marije Snježne u Cresu", u: *Renesansa i renesanse u umjetnosti Hrvatske*, ur. Predrag Marković i Jasenka Gudelj, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2008., 149.-166.

comitus, comitis, comes, conte ili, pak, kao *conte et capitano*. Predstavljao je administrativnu i vojnu vlast, te mu je glavna zadaća bila ostvarivati ciljeve koji mu je Republika zadala. Pratinju kneza činili su kancelar (bilježnički poslovi), kavaljer (knežev pratitelj koji je morao biti stranac čija je služba bila ograničena na dvije godine, te nakon isteka službe više nije mogao obnašati nikakve službe na otoku), notar, kamerlengo koji je bio zadužen za finacije te razni pomoćnici tj. *coadiutori*. Svi spomenuti predstavnici vlasti potvrđivani su u Veneciji, pa je tako i jezik administracije bio talijanski s izraženim mletačkim dijalektom koji je počeo istiskivati hrvatski jezik.⁹

Svetac zaštitnik grada Cresa je sveti Sidar tj. sveti Izidor koji je bio rodom iz Aleksandrije. Služio je u mornarici rimske vojske za vrijeme cara Decija I. Zbog svoje karijere našao se na meti ljubomornog mornara koji ga je tužio zapovjedniku da je kršćanin. Pri ispitivanju Izidor nije zanijekao svoju vjeru, nego ju je odlučno branio, na što je zapovjednik odredio da mu se odreže jezik i odsječe glava. Tijelo mu je bilo vezano za konja koji je trčao gradom, a naknadno je i zapaljeno. Amonio, Izidorov prijatelj, sakupio je ono što je od njega ostalo i sakrio kako neprijatelji ne bi sve uništili. Jedan dio relikvija mučenika je prebačen u Carigrad, gdje mu je sagrađena crkva u slavu, dok je drugi dio ostao na grčkom otoku Hiju gdje mu je također napravljena crkva. U 12. stoljeću mletački dužd je organizirao krađu relikvija te njihov transport u Veneciju – ondje su 1355. postavljene u crkvi sv. Marka. Štovanje svetaca imalo je posebno značenje i njihov se dan posebno obilježavao.¹⁰

U gradu Cresu postjerala je crkva sv. Izidora koji je bio zaštitnik grada. Njegova važnost ogleda se u tome što su članovi vijeća nakon sjednica, obavezno išli u crkvu sv. Izidora. Odlučeno je 1543. da se nabavi plašt sv. Sidra koji bi nosili samo plemići tj. oni koji smiju nositi oružje, a plašt se nosio i u povorci na blagdan sv. Sidra 2. siječnja.¹¹

---

9 E. Imamović, *Otoci Cres i Lošinj od ranog srednjeg vijeka do konca XVIII stoljeća*, 49., 60.; Josip Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*, Zagreb: vlastita naklada, 1995., 62.; J. Čus-Rukonić, "Osorska heraldička baština (I. dio)", 75.

¹⁰ J. Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*, 81.

¹¹ Isto, 80.

3. Analiza rukopisa

Najstarija sačuvana matična knjiga krštenih Župe Cres, koja je i predmetom ove analize, pisana je u razdoblju od 1571. do 1596., a pisalo ju je 30 svećenika te je svaki je od njih imao poseban stil pisanja i različit način oblikovanja slova. Matica je pisana talijanskim jezikom, odnosno mletačkim dijalektom, koji je bio svojstven ovom geografskom području zbog mletačke vlasti. Matične knjige vođene na istarskom području također su vođene na talijanskom i latinskom, a neke od njih su imale stranice ispisane na glagoljici,¹² no u analiziranoj creskoj matičnoj knjizi nije zabilježen niti jedan takav slučaj. U rukopisu smo naišli na pojedine latinske fraze, no nismo zabilježili niti jedan hrvatski izraz. U nastavku ćemo nastojati iznijeti neke specifičnosti na koje smo naišli pri analiziranju samog rukopisa.

Mnogi svećenici-upisivači koristili su mnoge kratice koje su omogućavale brže pisanje te štednju papira. Kraćenje riječi ovisilo je od svećenika do svećenika, a kratilo se sve, od osobnih imena, titula, datuma, prijedloga itd.primjerice: *q* – *quondam*, *mad.a* – *madonna*, *m.ro* – *mistro*, *ms* – *miser*, *pre* – *presbiter*, *s.r*– *signor*, *cap.o* – *capitano*, *Nic.o* – *Nicolò*, *And.a* – *Andrea*, *Jac.o* – *Jacomo*, *Jacopo*, *Gasp.o* – *Gasparo*, *Cat.a* – *Cattarina*, *p.o* – *primo*, *x.bre*- *decembre*, *8.brio* – *ottobrio* ..., a nerijetko su kratili i vlastito ime stvarajući specifičan znak za njega.

Evo nekih osobitosti rukopisa, koje su, zapravo, karakteristične za mnoge rukopise pisane humanistikom.

Kao znak za rastavljanje riječi korišten je znak jednako (=) ili dvotočka (:) koji se upotrebljavao na kraju stranice te je označavao da se riječ nastavlja u novom redu. Crta iznad riječi označava kraćenje slova m ili n (npr. *copare* – *compare*). Premda se uobičajeno koristi grafem *c* za riječi koje u današnjem riječniku započinju slovom *k*. U

---

¹² Danijela Doblanović Šuran - Marija Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2019.,17.

rukopisu postoji i korištenje grafema *K*. To pokazuje upis od 26. prosinca 1583. kad je krštena *Lucia Katalina*, a čija je majka navedena imenom *Catarina*. Slova *zz* ponekad zamjenjuju slova *gg* što je vidljivo u prezimenu *Rizzo* koje je ponekad zapisano i kao *Riggo*. Teško je ustvrditi koji je oblik prezimena točan budući da su oba oblika u upotrebi. Naime, pojedini članovi ove obitelji u različitim su se prilikama potpisivali na oba navedena načina.

Nismo uočili upotrebu crteža no primjer upisa iz 4. travnja 1580. predstavlja izuzetak. Naime ispred upisa je nacrtana ruka na kojoj je skakavac. Kršćanska simbolika skakavca¹³ predstavlja ga kao negativnu pojavu, moguće je da je u spomenutoj godini bila oskudica hrane, nerodna godina ili, pak, prikazuje trenutnu inspiraciju pisara u datom trenutku. Teško je sa sigurnošću utvrditi o čemu se točno radi.

Brojevi su pisani arapskim brojevima, no ukoliko se radilo o prvom i zadnjem danu u mjesecu oni su vrlo često zapisivani riječima *primo*, *ultimo*.

Sva imena na koja smo našli napisana su u talijanskoj formi, čak su i svećenici svoja imena prevodili, no na fol. 97 svećenik koji se inače popisuje kao *Zuane luriacho* je upisan kao *Ivan luriacho*, što daje naslutiti kako vjerojatno postoji mnogo više ovakvih slučajeva. Možda dotični nije sam vršio upis nego ga je za njega obavio neki drugi svećenik. Teško je sa sigurnošću utvrditi istinitost ovih pretpostavki kao i činjenicu u kojem su broju i omjeru osobna imena i prezimena upisivana u talijanskim oblicima, a u praksi se koristila u hrvatskim.

4. Rođenja, krštenja i začeca

4.1. Godišnji raspored rođenja

---

¹³ Marijan Steiner, *Govor kršćanskih simbola*, Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, 2009, 56.

U matičnoj knjizi krštenih Župe Cres u razdoblju od 1571. do 1596. zabilježeno je 1688 krštenja djece, 883 (52,3%) dječaka, te 805 (47,7%) djevojčica. Godišnje se prosječno rađalo 67,5 djece. Prema spolu u zadanom razdoblju prosječno je po godini rođeno 31,9 ženske djece dok je muške prosječno po godini rođeno 35,6 – što govori kako se prosječno rađalo više muške djece nego ženske. Navedene podatke treba uzeti s rezervnom, jer ne možemo biti sigurni jesu li upisana baš sva rođena djeca.

Iz tablice možemo vidjeti kako je u nekim godina zabilježen veoma mali broj krštenja, odnosno rođenja djece, dok neke godine bilježe više rođene djece nego što je bio godišnji prosjek. Period manjeg rađanja djece obuhvaća razdoblje od 1571. do 1575., kada je kršteno ukupno 184 djece, razdoblje od 1579. do 1581. – kada je bilo rođeno 144 djece. Prosječno rođene djece u periodu od 1571. do 1575. iznosi 36,8 djece, dok za period od 1579. do 1581. iznosi 48 djece. U analiziranom razdoblju najviše je rođenih bilo od 1585. do 1592., kad je ukupno rođeno 667 djece. U ovom je razdoblju prosječno bilo rođeno 83,3 djece.

Usporedimo li dobivene podatke s brojem krštene djece u općini Lindar u razdoblju od 1592. do 1648. primjećujemo kako je tamo kršteno 1004 djece. U Lindaru je rođeno 51,2% dječaka to jest 514, dok je djevojčica bilo 48,8% ili 490¹⁴. Pogledamo li podatke koji su dostupni za Tar od 1850. do 1880. zapaža se rođenje 1349 djece, od kojih je dječaka bilo 719 tj. 53,3%, dok je djevojčica bilo 630 tj. 46,7%.¹⁵ U Tinjanu je u istom razdoblju kršteno 1586 djece od čega 53,7% dječaka te 46,3% djevojčica.¹⁶ Podatci o omjeru rođenja muške i ženske djece pokazuju istu tendenciju za Cres, Lindar i Tar, premda se ne radi o istom razdoblju, rađa se više muške nego ženske djece.

---

¹⁴ Danijela Doblanović, , "Crtime o stanovništvu Lindara na kraju 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća", *Vjesnik Istarskog arhiva* br. 20 (2013.): 23. - 38. <https://hrcak.srce.hr/121713> str. 26.

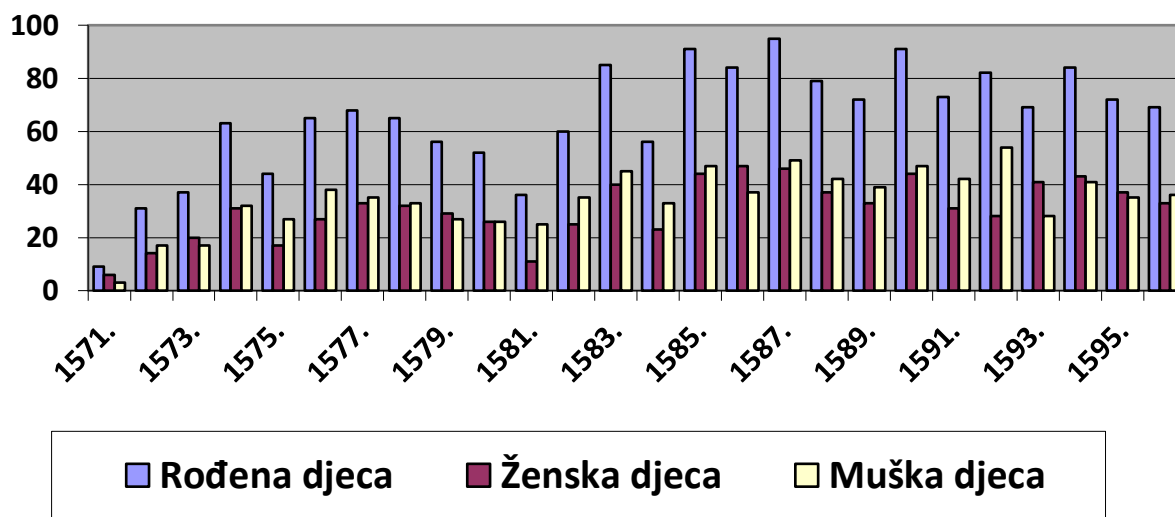
¹⁵ Monika Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate. Analiza matičnih knjiga krštenih župe Tar 1850. - 1880.", *Vjesnik Istarskog arhiva* br. 20 (2013.): 66. <https://hrcak.srce.hr/121716> :

¹⁶ Lana Krvopić, "Matična knjiga krštenih župe Tinjan 1847. – 1880.", *Vjesnik Istarskog arhiva* br. 20 (2013.): <https://hrcak.srce.hr/121714> str. 41.

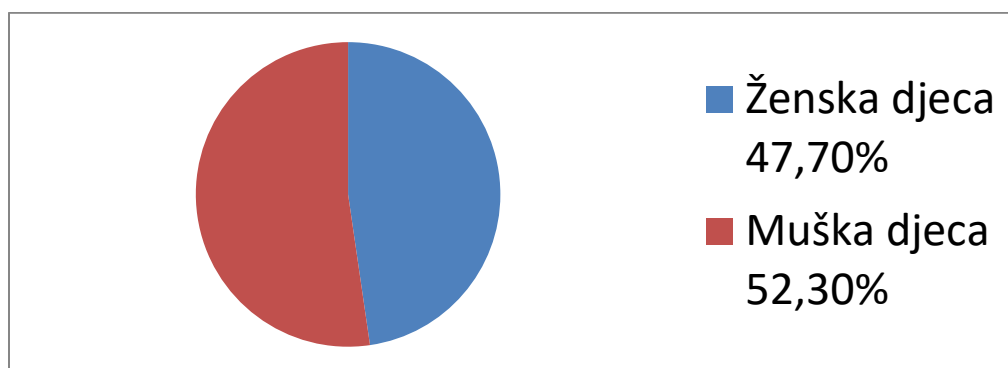
Godina	Ženska djeca	Muška djeca	Ukupno djece
1571.	6	3	9
1572.	14	17	31
1573.	20	17	37
1574.	31	32	63
1575.	17	27	44
1576.	27	38	65
1577.	33	35	68
1578.	32	33	65
1579.	29	27	56
1580.	26	26	52
1581.	11	25	36
1582.	25	35	60
1583.	40	45	85
1584.	23	33	56
1585.	44	47	91
1586.	47	37	84
1587.	46	49	95
1588.	37	42	79
1589.	33	39	72
1590.	44	47	91
1591.	31	42	73
1592.	28	54	82

1593.	41	28	69
1594.	43	41	84
1595.	37	35	72
1596.	33	36	69
	798	890	1688

Tablica 1. – odnos rođene djece po godinama

Grafikon 1. – prikaz rođenih po godinama

Grafikon 2. Rođenja od 1571. do 1596.

4.2. Mjesečni raspored rođenja

Promatramo li odnos krštene djece po mjesecima uviđa se kako je najviše djece kršteno, a prema tome i rođeno, jer su se djeca najčešće krstila istoga dana kad su rođena ili tek koji dan kasnije, pri kraju ljetnih mjeseci: kolovoz (147 djece), rujan (146 djece), listopad (171 dijete). Ova su djeca začeta u razdoblju od studenog do siječnja kada nastupa manji opseg poljoprivrednih radova ili, pak, dolazi kraj sezone radova.¹⁷ U razdoblju od kolovoza do listopada prosječno je rođeno 154,6 djece. Najmanje rođenja zabilježeno je krajem proljeća i početkom ljeta – travanj (132 djece), svibanj (135 djece), lipanj (112 djece) te srpanj (99 djece). U navedenim mjesecima prosječno je rođeno 119,5 djece. Usporedimo li podatke s tarskom maticom koja obuhvaća razdoblje 19. stoljeća uviđamo kako je najviše rođene djece u ožujku – njih čak 11,27%, dok je najmanje rođenih u srpnju (5,78%).¹⁸

Mjesec	Ženska djeca	Muška djeca	Ukupno djece
Siječanj	75	75	150
Veljača	66	72	138
Ožujak	85	86	171
Travanj	61	71	132
Svibanj	59	76	135
Lipanj	50	62	112
Srpanj	46	53	99
Kolovoz	71	76	147
Rujan	75	71	146

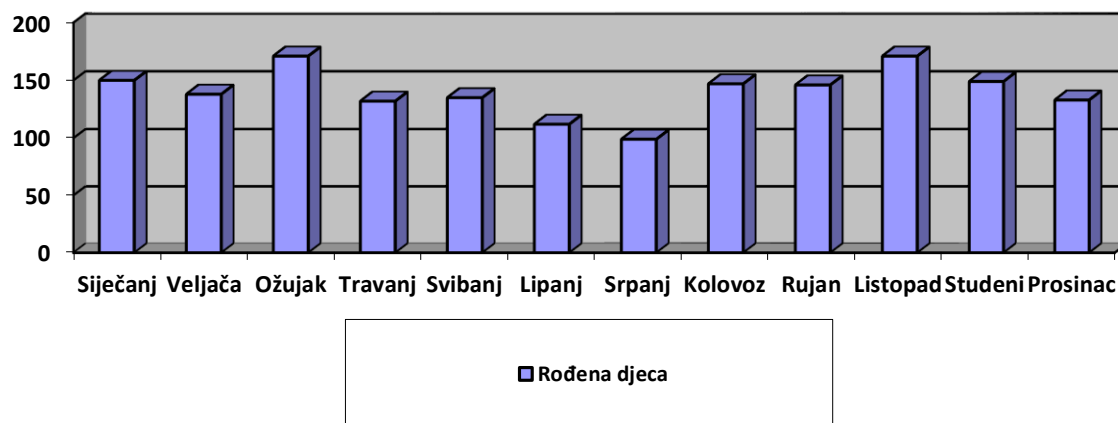
¹⁷ Danijela Doblanić, "Sezonska kretanja začeca/rođenja župe Svetvinčenat u 18. stoljeću.", *Povijesni prilozi* 31, br. 43 (2012.), 222.

¹⁸ M. Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate, 75.

Listopad	75	96	171
Studeni	65	84	149
Prosinac	60	73	133

Tablica 2. – prikaz rođene djece po mjesecima

Grafikon 4. – prikaz rođene djece po mjesecima

4.3. Začeca i sezonski poslovi

Začeca su ovisila o mnogim čimbenicima, o poljoprivrednim radovima koji su predstavljali izvor hrane, meterološkoj situaciji, seksualnom porivu pojedinaca te društvenim i crkvenim normama ponašanja.¹⁹ Crkvene norme prvenstveno su se odnosile na spasenje ljudske duše, vođenje moralnog života te je u skladu s tim bilo zabranjeno sklapanje braka u razdoblju posta i odricanja, odnosno korizme i došašća, a

¹⁹ Zoran Ladić - Goran Budeč, "O nekim aspektima demografske, društvene i obiteljske povijesti Pićna u drugoj polovici 17. stoljeća prema matičnim knjigama krštenih (rođenih) ", u: *Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa održanog 23. i 24. listopada 2008.*, ur. Robert Matijašić, i Elvis Orbanić, Pazin: Državni arhiv Pazin, 2012., 95.

supružnici su se također trebali suzdržavati od spolnih odnosa za vrijeme blagdana, nedelje te u vrijeme korizme i došašća.²⁰

Analiza pregledanih dvadest pet godina matične knjige Župe Cres pokazala je da je najviše začeca bilo krajem jeseni i početkom zime – u listopadu (147), studenom (147), prosincu (171) te siječnju (149). Najmanje je začeca bilo tijekom ljetnih mjeseci – u lipnju (132), srpnju (135), kolovozu (113) te rujnu (99). Upravo je ovo ljetno razdoblje, kada je bilo najmanje začeca, ujedno i vrijeme kada se u ruralnim sredinama obavljaju sezonski poslovi – žetva, berba grožđa, maslina. Premda je sam Cres urbano područje, njegovi se stanovnici, kao i stanovnici okolnih mjesta, pretežito bave poljodjelstvom. Stoga na njihov način života i rada, pa tako i na spolne aktivnosti uvelike utječu i sezonski poslovi. Također valjda naglasiti kako su klimatske promjene također igrale veoma važnu ulogu u reprodukciji otočana. Kao negativni čimbenici reprodukciji navode se visoka temperatura za vrijeme ljetnih mjeseci, dok se kišna razdoblja uzimaju kao pozivni čimbenici, jer je stanovništvo ostajalo u svojim domovima.²¹ U reproduksijskom ciklusu ulogu je imala i Crkva s razdobljima posta i odricanja. Nakon razdoblja zabrana i odricanja dolazilo bi do povećanja broja začeca, no porast broja začeca također možemo gledati i kao buđenje prirode i čovjeka, tj. njegovu pojačanu spolnu aktivnost.²²

Doblanović iznosi kako je u Lindaru najviše začete djece bilo u travnju i svibnju dok najmanji broj začetih bilježe kolovoz, rujan i listopad. To je objašnjeno završetkom crkvenih zabrana, početkom buđenja ljudske seksualnosti i poljoprivrednim poslovima koji su se vršili u kasno ljeto i ranu jesen. Sukladno tome najviše je rođenih bilo u početnim mjesecima godine – siječnju i veljači, dok je najmanji broj rođenih zabilježen u svibnju, lipnju i srpnju.²³ Prema podacima koje donosi Vlahov za Boljun u periodu od 1600. do 1612. vidljivo je kako je raspored začeca gotovo isti kao i onaj u Lindaru.

---

²⁰ Marija Mogořović Crljenko, *Nepoznati svijet istarskih žena*, Zagreb: Srednja Europa, 2006., 60.

²¹ Peter T. Ellison, Claudia R. Valeggia i Diana S. Sherry, "Human birth seasonality", *Seasonality in Primates: Implications for Human Evolution*, ur. Diane K. Brockman i Carel P. van Schaik. Cambridge: Cambridge Studies in Biological and Evolutionary Anthropology, Cambridge University Press, 2005., 382. <https://pdfs.semanticscholar.org/c7de/d789d54ca26b59fd932168249fdaa21bc921.pdf>

²² D. Doblanović, "Sezonska kretanja začeca/rođenja župe Svetvinčenat u 18. stoljeću.", 219.

²³ D. Doblanović, "Crtice o stanovništvu Lindara na kraju 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća", 29.

Najviše je začeca zabilježeno u travnju, svibnju te lipnju, dok je minimalan broj zabilježen u studenom i prosincu.²⁴ Analiza matične knjige Umaga za razdoblje od 1593. do 1643. bilježi da je više djece začeto u prvim mjesecima godine, te u razdoblju nakon Korizme tj. od travnja do lipnja.²⁵ Tarska župa, doduše u dosta kasnijem razdoblju, sredine i druge polovice 19. stoljeća bilježi najviše začetih u lipnju, a najmanje u listopadu, dok je u Tinjanu u drugoj polovici 19. st. također najveći broj začeca zabilježen u lipnju.²⁶ Poreč u razdoblju od 1711. do 1800. bilježi najmanje začetih u rujnu²⁷, dok Buzet između 1870. i 1880. najmanje začetih bilježi u listopadu.²⁸ Istraživanja Slavena Bertoše za razdoblje od 1613. do 1815. pokazuju kako je u Puli najviše začeca bilo u proljetnim mjesecima – ožujku, travnju i svibnju.²⁹ Analiza Danijele Doblanović za župu Svetvičenat u 18. stoljeću pokazuje kako je najviše začeca zabilježeno u vrijeme siječnja, veljače, ožujka. Nadalje, ona navodi kako broj začeca opada u ljetno vrijeme te svoj minimum bilježi u ranu jesen, u rujnu i listopadu.³⁰ Takvi podaci su veoma slični s onima koje pronalazimo u creskoj matici. Zaključujemo kako neka od navedenih mjesta dijele slične minimume i maksimume po broju začeca u određenim mjesecima, no neka se potpuno razlikuju (Cres i Lindar) što se može objasniti geografskim položajem (otok, kopno), poljoprivrednim poslovima i vremenskim uvjetima. U svim spomenutim mjestima stanovništvo je bilo pretežito katoličko te su za njega vrijedili crkveni propisi, prema kojima se u razdobljima posta i odricanja, odnosno došašća i korizme nije podjeljivao blagoslov vjenčanja (osim u iznimnim slučajevima), a trebalo se sudržavati i od spolnih odnosa. No, lakše se moglo nadzirati sklapanje vjenčanja, nego prakticiranje spolnih odnosa, za koje su presudniji bili način života i rada nego crkveni propisi, stoga se i stanovništvo u svim mjestima nije jednako pridržavalo tih

---

²⁴ Dražen Vlahov, *Matična knjiga iz Boljuna: Glagoljski zapisi od 1576. do 1640*, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2011., 14.

²⁵ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 22.

²⁶ M. Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate.", 75.; L. Krvopić, "Matična knjiga krštenih župe Tinjan 1847. – 1880.", 50.-51.

²⁷ Egidio Ivetić, "La popolazione di Parenzo nel settecento: aspetti, problemi ed episodi del movimento demografico", *Atti del Centro di ricerche storiche Rovigno*, vol XXI, 1991., 170-171.

²⁸ Nenad Vekarić, i Božena Vranješ-Šoljan, "Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj.", *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, br. 47 (2009), 42. <https://hrcak.srce.hr/39107>;

Slaven Bertoša, *Život i smrt u Puli – Starosjeditelji i doseljenici od XVII. do XIX. stoljeća*, Pazin: Matica hrvatska ogranak Pazin, 2002., 334.

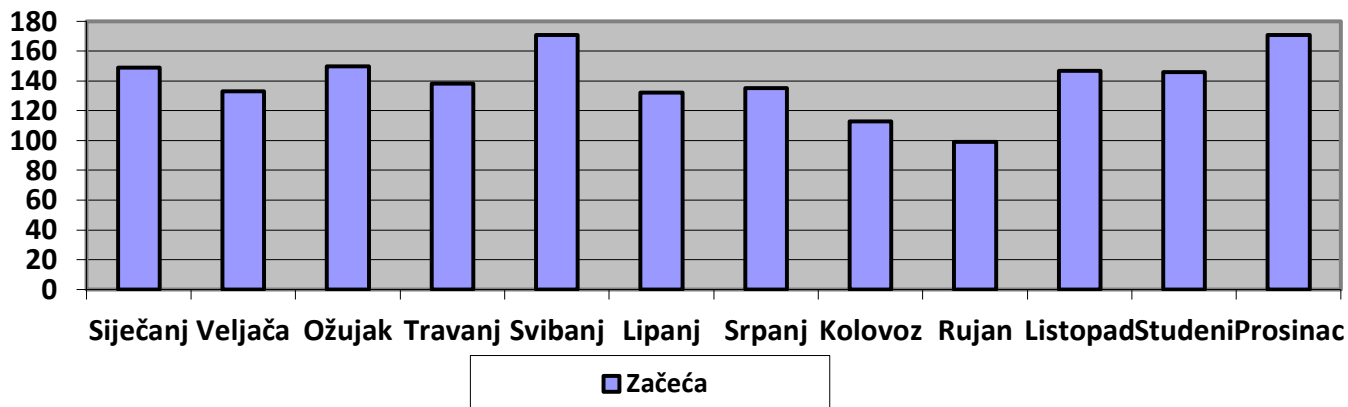
³⁰ D. Doblanović, "Sezonska kretanja začeca/rođenja župe Svetvinčenat u 18. stoljeću," 225.

propisa.³¹ Zajedničko im je da u ljetnim mjesima broje najmanje začeca, što je moguće objasniti ljetnim vrućinama koje negativno utječu na tjelesne aktivnosti te poljoprivredne poslove koji su se morali odraditi u zato predviđeno doba kako bi stanovništvo imalo hrane u kasnijim mjesecima.

Začeti u:	Broj začete djece:	Postotak začeca:
Travanj	138	8,17%
Svibanj	171	10,13%
Lipanj	132	7,81%
Srpanj	135	7,99%
Kolovoz	113	6,69%
Rujan	99	5,86%
Listopad	147	8,70%
Studenj	146	8,64%
Prosinac	171	10,13%
Siječanj	149	8,82%
Veljača	133	7,87%
Ožujak	150	8,88%

Tablica 3. – Odnos začete djece po mjesecima

³¹ M. Mogorović Crljenko, *Nepoznati svijet istarskih žena*, 60-61.

Grafikon 5. – Prikaz začeca po mjesecima

5. Svećenici i krštenja

Već smo spomenuli da je maticu pisalo mnoštvo svećenika (tridesetak). Oni su upisivali krštenja i pritom se upisivali kao krstitelji. Ponekad su se upisivali cijelim imenom (*Zuane Bochina Riccio*), a ponekad skraćenim oblikom (*Zuane Bochina*, *Zuane Riccio*). U rukopisu nailazimo na mnoštvo kraćenja imena ili, pak, nedosljednog pisanja vlastitog imena (*Michel Pecanich – Michel Pechacich*, *Mathio Bagatela – Mathio Bagatella – Mathio Bagathella*, *Andrea Antoniacio – Andrea Antoniazio*, *Andrea Drasa Piovano – Andrea Drasa – Andrea Piovano*, *Francesco Bochina – Francesco Buchina*). Ponekad nailazimo samo na upisano osobno ime svećenika (*Lodovicho – Lodovicho Zvonarich*, *Piovano*) – ne možemo sa sigurnošću reći koji se svećenik tako potpisao, jer je više njih vršilo župničku službu, pa stoga uz svoje ime imaju zabilježenu i titulu *piovano* odnosno župnik.

Donosimo abecedni popis svećenika koji su upisivali krštenike u knjigu Župe Cres u promatranom razdoblju od 1571. do 1596. s naznakom kad se radi o župnicima, budući da je titulacija upisivana uz ime: *Andrea Antoniacio*, *Andrea Bochina*, *Andrea Drasa Piovano*, *Antonio Bochina*, *Antonio Petris*, *Benetto Petris*, *Biasio Moscardin*, *Domenego*

Carlo, Francesco Bochina, Francesco Collumbis Piovano, Francesco Dragogna, Francesco Plescio, Gasparo Bochina, Gasparo Chicetta, Giovani Maria Atico, Jacomo Drasa Piovano, Jacomo Leon, Lodovicho Zvonarich, Mathio Bagathella, Mathio Staneo, Michael Cucletto, Michael Pechacich, Nicolò Creminea Primiceiro, Nicolò Rodinis, Simon Moysih, Zorzi Cledich, Zuane Fabris, Zuane Bochina Riccio, Zuane Juriacho, Zuane Vodarich.

Ovaj popis od 30 svećenika pokazuje koliko je bio bogat, osebujan i važan duhovni i sakralni život na otoku Cresu i u istoimenom gradu. Propašću Osora oko 1450.-tih dolazi do premještanja crkvenih struktura. Seli se i biskupijska škola s kojom dolazi i do osnivanja Kanoničkog zbora. Biskupijska škola bila je namijenjena svoj muškoj djeci bez obzira na njihovu stalešku pripadnost.³² Iz samog popisa uočava se kako je u promatranom razdoblju djelovalo troje župnika – *Andrea Drasa Piovano, Francesco Collumbis Piovano, Jacomo Drasa Piovano*. *Benetto Petris* se od upisa datiranog 18. kolovoza počinje potpisivati titulom *Don*, dok se *Jacomo Drasa Piovano* potpisuje kao *Don 27. veljače 1594.*, a *Zuane Bochina Riccio* se od početka bilježenja knjige krštenih upisuje kao *Don*. Titula upisana kod imena *Francesca Plescia* otkriva nam da je on *Archiadivaco di Osaro vicaro generale* u vrijeme vršenja upisa. *Nicolò Creminea* je zabilježen kao *Primiceiro della cathedrall d' Orsaro* što ukazuje na njegovu crkvenu poziciju. Za ostale svećenike koji nemaju oznaku titule ispred imena možemo prepostaviti da su bili pomoćnici župnika koji su dijelili i sakrament krštenja, te ga upisivali u knjigu. Moguća je pretpostavka kako je ovako veliki broj klerika u gradu Cresu potaknut seljenjem biskupijske škole i kanoničkog zbora te zbog gubljenja važnosti bivšeg centalnog grada otoka – Osora.

Andrea Antoniacio je primjer svećenika čije upise krštenja možemo pronaći kroz cijelu knjigu, isto vrijedi i za župnika (*piovano*) *Jacoma Drasu*. *Andrea Antoniacio* i *Jacomo Drasa* su svećenici koji su krstili najviše djece u promatranom periodu – obojica 286. Zatim slijedi *Gasparo Bochina* sa 174 upisa, župnik *Francesco Collumbis* sa 139 upisa,

---

³² J. Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*, 34.

te *Zuane Juriacho* sa 103 upisa, dok ostali svećenici broje mnogo manje upisa od navedenih. Pri kraju matične knjige uočili smo kako je župnik *Jacomo Drasa* vršio više krštenja od ostalih, no pojavljuje se i ime župnika *Andree Antoniacia* no ne tako često kao u početku matice.

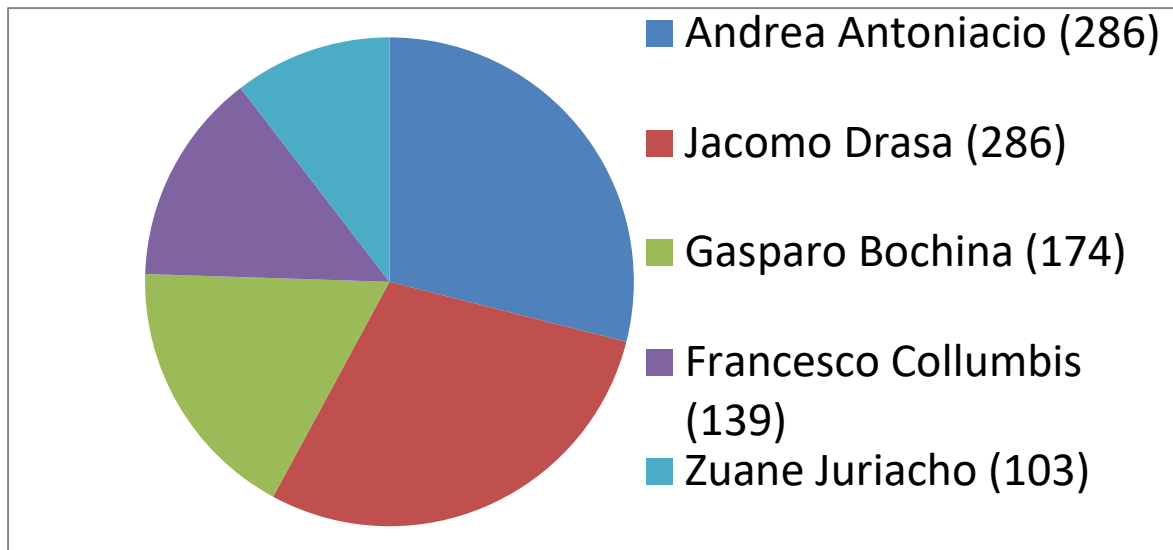
Slijedi abecedni prikaz tablice svećenika i broja njihovih upisa kako bi se dao prikaz odnosa među svećenicima i samim upisima u knjigu krštenih. Najviše upisa broje svećenici - župnici (*piovano*) što je vidljivo i iz tablice.

Ime svećenika	Broj krštene djece
Andrea Antoniacio	286
Andrea Bochina	1
Andrea Drasa <i>Piovano</i>	12
Antonio Bochina	18
Antonio Petris	8
Benetto Petris	40
Biasio Moscardin	69
Domenego Carlo	2
Francesco Bochina	4
Francesco Collumbis <i>Piovano</i>	139
Francesco Dragogna	8
Francesco Plescio	1
Gasparo Bochina	174
Gasparo Chicetta	23

Giovani Maria Atico	2
Jacomo Drasa Piovano	286
Lodovicho Zvonarich	30
Mathio Bagathella	23
Mathio Staneo	9
Michael Cucletto	2
Michael Pechacich	75
Nicolò Creminea <i>Primiceiro</i>	1
Nicolò Rodinis	5
Simon Moysih	1
Zorzi Cledich	7
Zuane Drasa	1
Zuane Fabris	6
Zuane Bochina Riccio	18
Zuane Vodarich	25
Zuane Juriacho	103
Bezimeni svećenik	4

Tablica 4. – Broj krštenja koje je obavio pojedini svećenik

Grafikon 6. – Broj krštenja po svećenicima

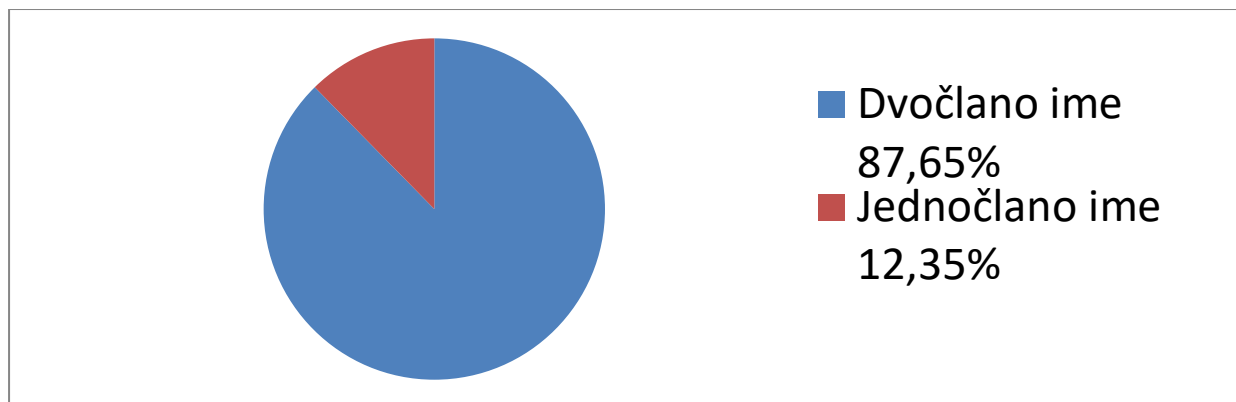
6. Imena krštenika

Promatrana creska matična knjiga pokazuje kako su djeci nadijevana jednočlana ili dvočlana imena, dok višečlana imena nisu zabilježena. U ovom ćemo se poglavlju osvrnuti na nadijevanje muških i ženskih imena, te motivaciju nadijevanja imena.

6.1. Muška imena

Opseg muških imena u creskoj matici krštenih iznosi 76 različitih imena. Ponekad se jedno ime pisalo u više varijanti, kao npr. *Bartholomio*, *Bartholomeo*, *Bartolomio*, *Bartolomeo*; *Dominicho*, *Dominico*, *Dumenigo*, *Dumenico*... Od ukupnog broja muške djece (883) njih 774 to jest 87,65% ima dvočlano ime. Možemo zaključiti kako pri odabiru imena za mušku djecu dominiraju dvočlana imena. Creska matica nam ne donosi niti jedan primjer krštenika kojem je nadjenuto tročlano ime. Umaška matica za razdoblje od kraja 15. stoljeća te do sredine 17. stoljeća donosi kako je 80% krštenika imalo dva imena, te kako su rijetki imali tri ili više imena. Takve slučajeve u umaškoj matici Doblanović Šuran i Mogorović Crljenko vezuju uz krštenike iz uglednih obitelji. Od ukupnog broja krštenika 702 njih 564 tj. 80,34% ima dvostruko ime dok njih samo

18,54% (130) ima jednostruko ime. Nadalje autorice navode kako se u promatranom razdoblju pojavljuje samo sedam upisa u kojima krštenik ima trostruko ime.³³ Tarska, pak, matica za sredinu 19. st. donosi podatke kako 719 krštenih dječaka (76,08%) ima jedno ime, dok njih 22,5% imaju dva imena te kako samo 12 dječaka (1,67%) ima tri imena.³⁴

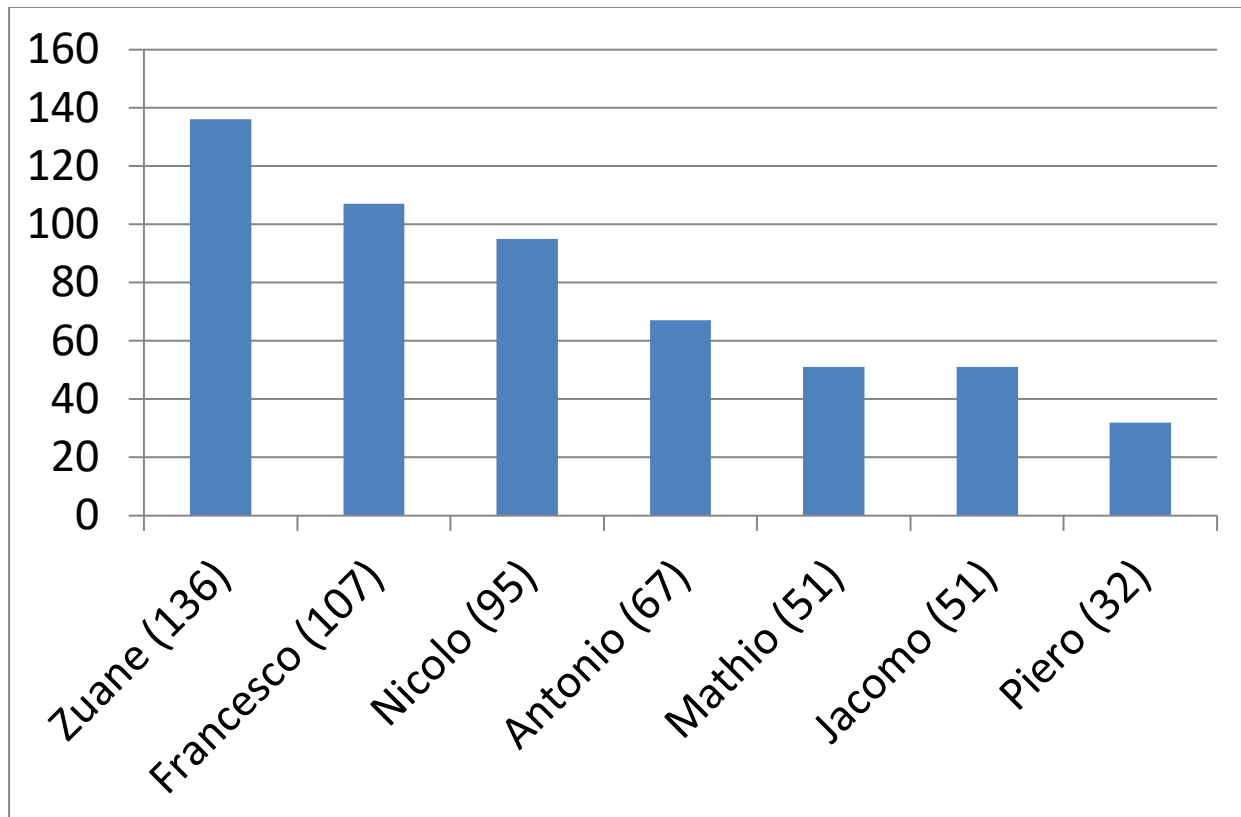
Grafikon 7. – Odnos muških imena po sastavnicama

Najčešća prva imena prema creskoj matici nadijevana muškoj djeci na krštenju jesu: *Zuane* (136), *Francesco* (107), *Nicolò* (95), *Antonio* (67), *Mathio* (51), *Jacomo* (51), *Piero* (32), *Andrea* (31), *Zorzi* (31), *Marco* (22), *Stefano* (22). Ostala imena koja bilježe između 20 i 4 upisa su: *Gasparo* (19), *Dominicho* (15), *Bernardo* (14), *Jerolimo* (14), *Bartholomio* (12), *Filipo* (9), *Michel* (8), *Martin* (7), *Paulo* (7), *Valerio* (7), *Simon* (7), *Barthole* (6), *Julio* (5) te *Zanpiero* (5). Ostala imena koja se u rukopisu pojavljuju od jedan do četiri puta nazvali smo rijetkim imenima, te ih donosimo abecednim redom: *Aquilano*, *Aurelio*, *Augustin*, *Arian*, *Beneto*, *Bernichio*, *Baldichio*, *Batista*, *Biasio*, *Costantin*, *Cesare*, *Chersichio*, *Christoforo*, *Coriollane*, *Cosmo*, *Donado*, *Damian*, *Drasio*, *Facio* (?), *Gabriel*, *Gaudentio*, *Giorgio*, *Gregorio*, *Iseppo*, *Isidoro*, *Justin*, *JuanMaria*, *Lelio*, *Lucian*, *Lodovicho*, *Lorenzo*, *Missaldo*, *Moyse*, *Natalle*, *Pasqualin*, *Roco*, *Rollan*, *Silvio*, *Thomaso*, *Tranquilio*, *Vido*, *Valentin*, *Ventura*, *Roco*, *ZanBaptista*, *ZanFrancesco*, *ZanJacomo*, *ZanMarco*, *ZanMaria*, *ZanPaolo*, *ZanZorzi* te *ZanJerolimo*. U rukopisu je zabilježeno pet dječaka čija imena nisu upisana. Možemo pretpostaviti

³³ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 28.

³⁴ M. Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate.", 76.

kako je možda pri porodu došlo do komplikacija te je dijete rođeno mrtvo ili je neposredno prije krštenja ili na samom krštenju umrlo, pa se zbog toga ime izostavljalo. Također je moguće kako svećenik koji je upisivao krštenje jednostavno zaboravio upisati ime, jer je podatak možda upisivao nekoliko dana nakon samog krštenja. No, niti jednu od iznesenih pretpostavki ne možemo potvrditi.

Tablica 5. – Najčešća prva muška imena

Matična knjiga župe Lindar broji mnogo manji opseg muških imena (38) te su mnoga imena nadahnuta katoličkim svecima.³⁵ Najčešće muško ime jest Ivan (Zuane) koje je dobilo 75% muške krštene djece, dok je, primjerice, u župi Pićan isto to ime dobilo 12% djece.³⁶ Zatim od učestalijih imena spominju se Mate, Juraj, Grgur, Martin, Mihovil, Andrija, Antun, Bartol i Petar.³⁷ Među najpopularnijim imenima za krštenike umaška matica navodi imena Ivan, Petar, Frane, Matija, Juraj, Jakov, Anton, Dominik te Nikola.³⁸

³⁵ D. Doblanović, "Crtice o stanovništvu Lindara na kraju 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća", 31.

³⁶ Z. Ladić - G. Budeč, "O nekim aspektima demografske, društvene i obiteljske povijesti Pićna", 101.

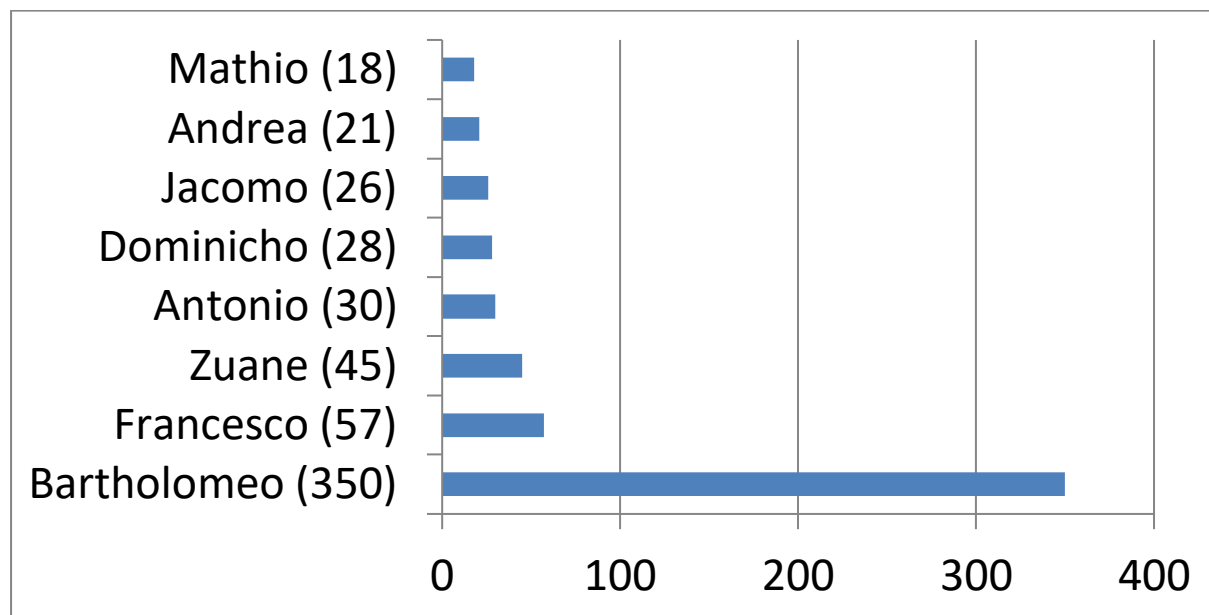
³⁷ D. Doblanović, "Crtice o stanovništvu Lindara na kraju 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća", 33.

³⁸ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 28.

Usporedimo li podatke s creskom maticom uviđamo kako su najučestalija imena dodijeljivana creskoj djeci bila: *Zuane* (15,40%), *Francesco* (12,11%), *Nicolò* (10,75%), *Antonio* (7,58%), *Mathio* (5,77%), *Jacomo* (5,77%), *Piero* (3,62%), *Andrea* (3,51%) te *Zorzi* (3,51%). Popularno ime *Francesco* možemo dovesti u vezu s crkvom i samostanom sv. Franje izvan srednjovjekovnih granica Cresa. Uočavamo kako su imena Franjo (*Francesco*) i Ivan (*Zuane*) među najpopularnijim imenima za muško dijete nevezano radi li se o prvom ili drugom imenu. Sv. Ivan se slavi 24. lipnja te 27. prosinca dok se sv. Franjo slavi 4. listopada. Mali broj krštenika je rođen oko navedenih datuma da bi se moglo reći kako je datum rođenja bio motivacija za nadijevanje tog imena. Ime Nikola (*Nicolò*) možemo dovesti u vezu s istoimenom crkvom sv. Nikole koja se nalazi na šetnici uz more te nije bila u sustavu gradskih zidina. Sv. Nikola se slavi 6. prosinca te je zaštitnik ribara, pomoraca i djece. Možda se mogu povući paralele između poslova koji su obavljali roditelji, ili je ime bilo motivirano zaštitom koja se pripisivala navednom svetcu. No, mali broj djece je rođen početkom prosinca kako bi smo mogli tvrditi da je baš to bila motivacija za nadijevanje imena. Ime Bartolomej (*Bartholomeo*) također možemo povezati s istoimenom crkvom i bratovštinom na brdu pokraj naselja Merag, dok ime Dominik (*Dominicho*) možemo dovesti u vezu s nedjeljama, te je lako moguće kako su pojedina djeca s ovim imenom rođena baš u nedjelju.

Analiza je pokazala da 107 djece to jest njih 12,35% nema drugo ime, a ovima smo pribrojili i onih pet dječaka čija imena nisu upisana. Najčešća imena koja su dječaci dobivali na krštenju jesu: *Bartholomeo* (350), *Francesco* (57), *Zuane* (45), *Antonio* (30), *Dominicho* (28), *Jacomo* (26), *Andrea* (21), *Mathio* (18), *Zorzi* (16), *Nicolò* (13), *Simon* (10), *Marco* (10), *Jeronimo* (10), *Gasparo* (9), *Piero* (8), *Stefan* (7), *Luca* (7), *Bernardin* (7), *Barthole* (7), *Martin* (6), *Thomaso* (6), *Michel* (5), *Gregorio* (5). Rijetka druga imena s manje od četiri upisa su: *Anastasio*, *Augustin*, *Biasio*, *Baldisor*, *Baptista*, *Colatimo* (?), *Christoforo*, *Facio* (?), *Federico*, *Fidel*, *Filipo*, *Gaudentio*, *GianGiorgi*, *Giorgi*, *Ipollito*, *Iseppo*, *Isidoro*, *JoanPiero*, *Julio*, *Lodovico*, *Lorenzo*, *Lucian*, *Maria*, *Mario*, *Mavro*, *Nadal*, *Paolo*, *Pasqualin*, *Roco*, *Salemon*, *Sebastian*, *Sigismondo*, *Sisto*, *Silvestro*,

Stanula, Thadeo, Thoma, Tiburcio, Vido te *Vicencio*. Ne možemo sa sigurnošću ustvrditi zašto su neka djeca dobila drugo ime, a druga nisu. Pretpostavljamo kako je to ovisilo o volji roditelja, kumova, ili, pak, o vremenu kad je dijete rođeno. Primjetno je kako je najviše muške djece dobilo kao drugo ime *Bartholomeo* tj. njih 45,21%. Već smo spomenuli da je na Cresu postojala crkvice posvećena sv. Bartolomeju na istoimenom brdu prije naselja Merag. Crkvice je sagrađena u 12./13. stoljeću, te je bila središte istoimene bratovštine koja je ukinuta u 17. stoljeću.³⁹ Možemo pretpostaviti kako su možda pripadnici bratovštine svojoj djeci davali ime ovog sveca u znak zaštite ili kao oznaku pripadnosti samoj bratovštini. Svetac se slavi 24. kolovoza, a samo je 10% krštenika rođeno u kolovozu da se može dovesti u vezu sa slavljenjem sv. Bartolomeja, dok je za ostale krštenike motiv nadijevanja tog imena očito bio drugačiji. Ostala česta druga imena krštenika su: *Francesco* (7,36%), *Zuane* (5,81%), *Antonio* (3,87%), *Dominicho* (3,61%), *Jacomo* (3,85%), *Andrea* (2,71%), *Mathio* (2,32%) te *Zorzi* (2,06%).

Tablica 6. – Najčešće drugo muško ime

³⁹ I. Solis, *Crkve i kapele cresko-lošinjskog arhipelaga I dio*, Mali Lošinj: Creski muzej pri Pučkom otvorenomučilištu Mali Lošinj, 2014., 51.

6.2. Ženska imena

Creska matica broji 80 različitih ženskih imena. Kako smo već naveli za muška imena, tako vrijedi i za ženska - neka od njih su imala više inačica, pisala su se na mnoge načine što je uvelike ovisilo o svećeniku-pisar. Primjerice: *Catarina, Cattarina, Catharina, Catherina; Matea, Mathea, Matthea; Bartholomea, Bartholomia, Bartolomia, Bartolomea...* Matica bilježi veoma visoki postotak (88,81%) dvočlanog imena nadijevanog djevojčicama, no ne nalazimo niti jedno tročlano ili višečlano ime. Za usporedbu, umaška matica bilježi kako je od ukupnog broja krštenih djevojčica (664) njih 84,48% (561) imalo dvočlano ime te da je 15,52% (101) imalo jednostruko ime. Matica nam ne donosi podatke o tročlanim ženskim imenima.⁴⁰ Analiza tarske matice iz polovice 19. stoljeća donosi kako je od 630 djevojčica koje su krštene njih 68,41% imalo samo jedno ime, njih 29,68% dvočlano ime te je samo njih 1,90% imalo tri imena. Matica broji 31 različito žensko ime.⁴¹

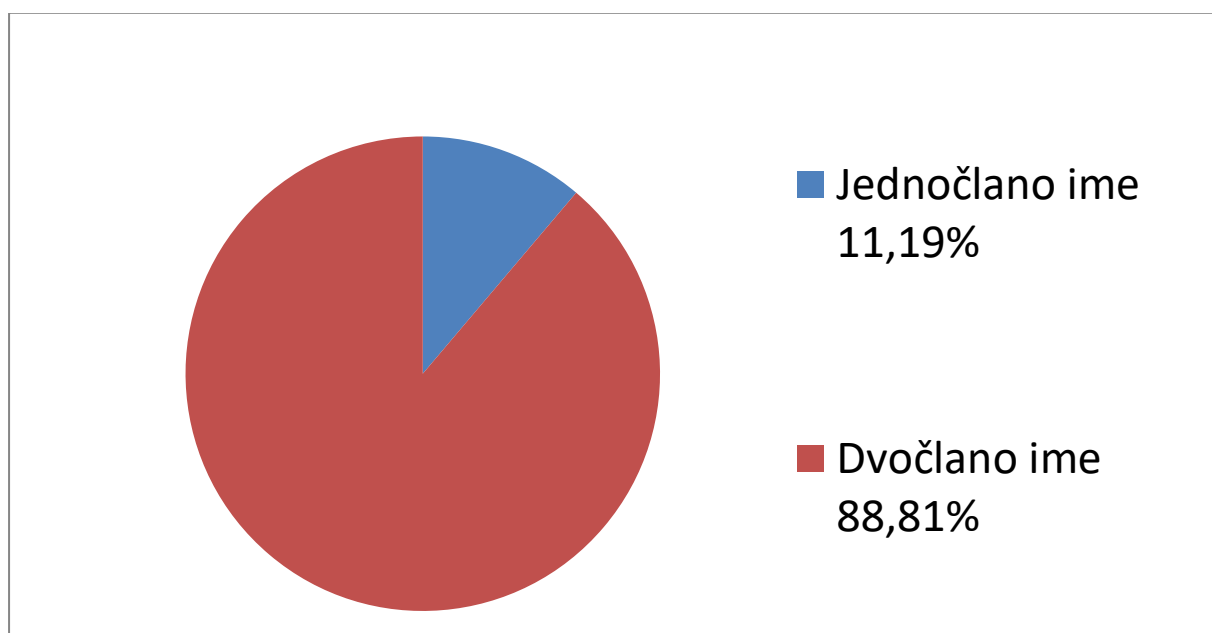
Najčešća prva imena dodijeljena djevojčicama na krštenju bila su: *Maria* (108), *Catarina* (100), *Antonia* (86), *Francesca* (71), *Dominica* (46), *Zuana* (35), *Matea* (28), *Franica* (19), *Lucia* (13), *Magdalena* (12), *Petrica* (12), *Margarita* (11), *Pasqua* (11), *Doncha* (9), *Michela* (9), *Clara* (7), *Filipa* (7), *Joana* (7), *Orsolina* (7), *Paula* (7), *Andriana* (6), *Anzola* (6), *Chiara* (6), *Stefana* (6), *Elena* (5), *Isidora* (5), *Jacoma* (5), *Mathia* (5) te *Orsa* (5). Najčešća prva imena dodijeljena djevojčicama bila su: *Maria* (13,41%), *Catarina* (12,42%), *Antonia* (10,68%), *Francesca* (8,81%), *Dominica* (5,71%), *Zuana* (4,34%), *Matea* (3,47%), *Franica* (2,36%) te *Lucia* (1,61%) – ostala imena se vode kao rijetka jer njihov postotak ne prelazi 1 % krštenih djevojčica. U rijetka imena ubrajamo sva ona koja su djevojčice dobila na krštenju manje od četiri puta, to su: *Agnia, Andrea, Angelica, Ana, Anthea, Apolonia, Barica, Bartholomea, Bernardina, Biasia, Camila, Cassandra, Cecilia, Cintia, Claudia, Contesa, Cornelia, Diana, Dobrica, Donata, Eufemia, Gaspara, Giana, Helizabet, Isabetta, Julia, Justina, Laona, Laura, Libera, Livia,*

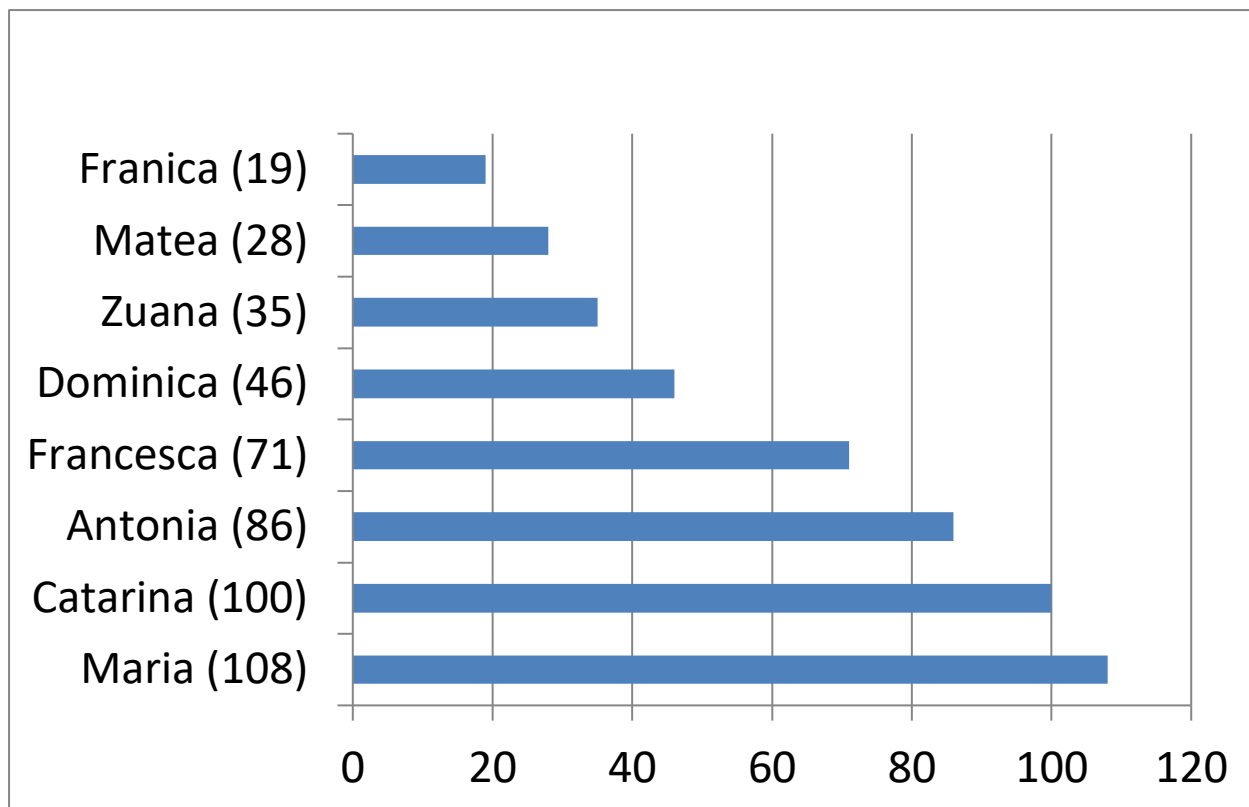
⁴⁰ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 50.

⁴¹ M. Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate", 76.

Lodovica, Lucretia, Marieta, Mariza, Martina, Michulina, Nicola, Nicolosa, Orsola, Pasquina, Perina, Reggina, Sidra, Simona, Tharsia, Verdemina, Veronica, Vicenza, Vitta. Nalazimo osam upisa djevojčica bez zabilježenog imena. Možemo prepostaviti, kako smo spomenuli i kod bezimernih dječaka, kako je možda pri porodu došlo do komplikacija te je dijete rođeno mrtvo ili je neposredno prije krštenja ili na samom krštenju umrlo pa se zbog toga ime izostavljalo ili je, pak, svećenik jednostavno zaboravio zabilježiti ime ili ga je zaboravio, ako je naknadno vršio upis u maticu. Također ni ovdje nije moguće sa sigurnošću utvrditi točnost niti jedne od iznesenih tvrdnji.

Grafikon 8. – Odnos ženskih imena po sastavnicama

Tablica 7. – Najčešća prva ženska imena

Za usporedbu, Lindarska župa u razdoblju od 1591. do 1667. bilježi raspon od 42 ženska imena što je gotovo dvostruko manje nego što smo ih našli u creskoj matici vođenoj u razdoblju od 1571. do 1596. U navednom razdoblju creska matica broji 1688 upisa dok lindarska matica u dužem razdoblju broji 1004 upisa, što je i shvatljivo jer je Lindar bio manji. Kao najčešća ženska imena lindarske župe navode se: *Katarina, Jelena, Eufemija, Margareta, Lucija, Matea, Ivana, Ursula, Magdalena* te *Martina*. Popularnost imena *Katarina* objašnjena je crkvom u blizini Lindara koja je posvećena sv. Katarini.⁴² U Pićnu su u drugoj polovici 17. stoljeća najčešća imena koja su se nadijevala djevojčicama bila: *Ivana (Zuana), Margareta, Antonija, Maria* i *Katarina*.⁴³ Imena koja su najčešće nadijevana djevojčicama u Umagu od kraja 15. stoljeća pa do sredine 17. stoljeća su: *Katarina, Lucija, Marina, Ivana, Elena, Antonija, Franciska, Marija* te

⁴² D. Doblanović, "Crtice o stanovništvu Lindara na kraju 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća", 31-33.

⁴³ Z. Ladić – G. Budeč, "O nekim aspektima demografske, društvene i obiteljske povijesti Pićna", 101.

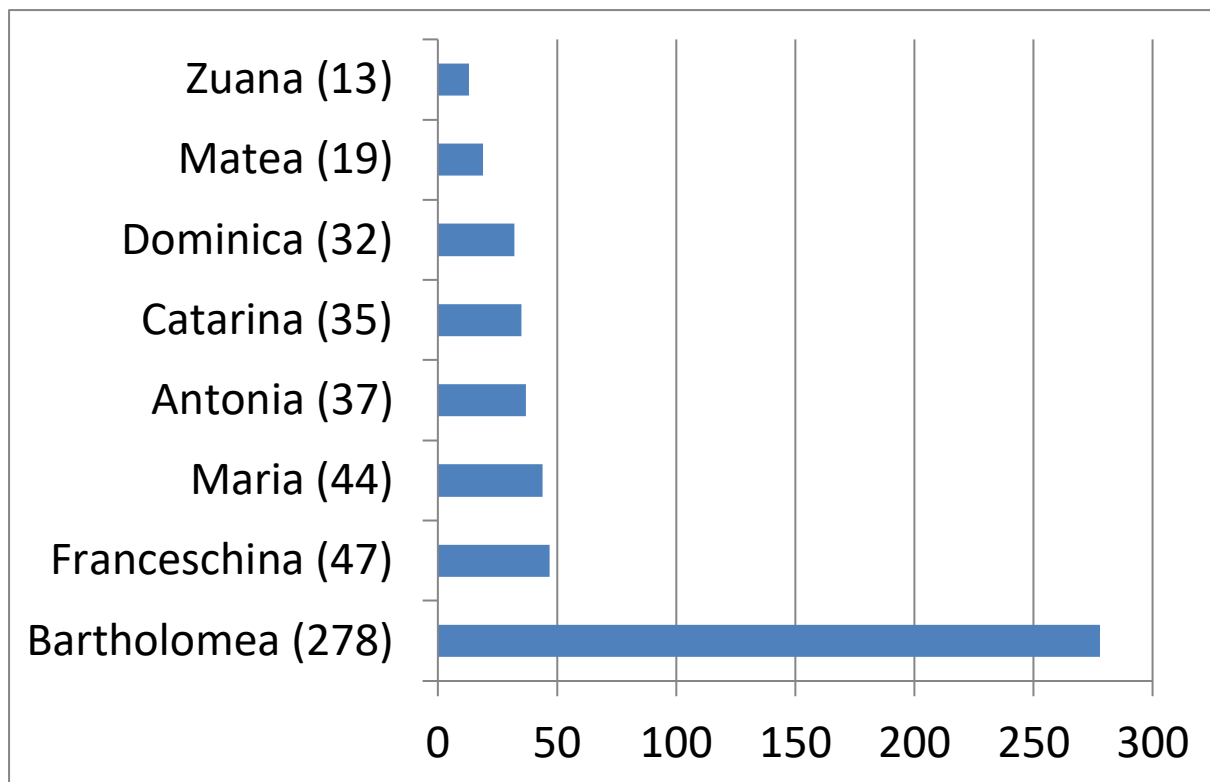

Margareta.⁴⁴ Primjećujemo kako postoje ženska imena koja se pojavljuju i u Cresu, Lindaru, Pićnu i Umagu a to su: Katarina, Marija, Antonia, Ivana (*Zuanna*), Matea, Magdalena, te sva pripadaju kršćanskom svetačkom korpusu. U navedenim mjestima primjetno je kako je najpopularnije ime *Katarina*. Imenovanje djevojčica ovim imenom može se povezati sa sv. Katarinom, zaštitnicom djevojaka čiji se dan slavi 25. studenoga. Gledajući datume upisa djevojčica s imenom Katarina samo se njih 7, tj. 7% može povezati sa slavljem sv. Katarine, dok je druga moguća motivacija za nadijevanje ovog imena sama crkva sv. Katarine u kojoj su možda te djevojčice bile krštene, no druge motivacije za nadijevanje ovog imena nismo u mogućnosti utvrditi sa sigurnošću.

Dvočlano ime nosi 715 tj. 88,81% djevojčica, a među najčešćim imenima izdvajaju se sljedeća: *Bartholomea* (278), *Franceschina* (47), *Maria* (44), *Antonia* (37), *Catarina* (35), *Dominica* (32), *Matea* (19), *Zuana* (13), *Orsola* (12), *Lucia* (10), *Margarita* (10), *Franica* (7), *Jacoma* (6), *Augustina* (5), *Nicolosa* (5), *Orsa* (5), *Pasqua* (5) te *Pasqualina* (5). Ako najčešća imena izrazimo u postocima to izgleda ovako: *Bartholomea* (38,88%), *Franceschina* (6,57%), *Maria* (6,15%), *Antonia* (5,17%), *Catarina* (4,89%), *Dominica* (4,47%), *Matea* (2,65%), *Zuana* (1,81%), *Orsola* (1,67%), ostala imena spadaju u rijetka jer njihov postotak nije veći od 1%. Među rijetka druga imena ubrajamo sljedeća: *Ana*, *Anastasia*, *Andriana*, *Angelika*, *Anzola*, *Apolonia*, *Barbara*, *Barthola*, *Benegnuda*, *Bernardina*, *Biasia*, *Cecilia*, *Chersana*, *Chiara*, *Clara*, *Diana*, *Dobriza*, *Doncha*, *Dorothea*, *Eufemia*, *Filipa*, *Gaspara*, *Gregoria*, *Helena*, *Isidora*, *Jeronima*, *Joana*, *Julia*, *Justina*, *Laura*, *Libera*, *Luana*, *Luisa*, *Lutia*, *Magdalena*, *Marieta*, *Martina*, *Matthia*, *Michela*, *Nicholosa*, *Natalia*, *Nicolina*, *Paminicha*, *Paula*, *Petrisa*, *Sidra*, *Silvestra*, *Simona*, *Stana*, *Stefana*, *Tarsia*, *Thadea*, *Thomazia*, *Vaneta*, *Veronicha*, *Virginia*, *Vicenca* te *Vitta*. Nailazimo na brojku od 90 tj. 11,19% djevojčica koje su bile krštene bez drugog imena.

---

⁴⁴ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 28.

Tablica 8. – Najčešće drugo žensko ime

Primjetno je kako je i u djevojčica u izboru drugog imena najpopularnije isto ono kao i u dječaka – *Bartholomeo/Bartholomea*. Opet nismo u mogućnosti sa sigurnošću utvrditi točan razlog popularnosti ovog imena, osim što ga možemo dovesti u vezu s već spomenutom crkvom i bratovštinom sv. Bartolomeja. Od ukupnog broja djevojčica koje su kao drugo ime dobile *Bartholomea* samo se njih 32 tj. 11,65% rodilo u kolovozu što ukazuje na vezu između rođenja i slavljenja ove svete. Imenovanje imenom *Maria*, koje je također dosta često ime, te najčešće prvo ime možemo povezati sa župnom crkvom Gospe Snježne ili s nekim od blagdana na koji se slavi Blažena Djevica Marija. Blagdani prema kojima smo uspostavili vezu s nadijevanjem ovog drugog imena jesu: 2. veljače – Prikazanje Gospodinovo, 25. ožujak – Navještenje, 31. svibnja – Pohođenje BDM, 15. kolovoza – Velika Gospa; 8. rujna - Gospa Snježna, 12. rujna – Rođenje Marijino te 7. listopada – Gospa od Krunice. Marijanski blagdani prema kojima su djevojčice dobivale imena izraženi u postocima izgledaju ovako: Prikazanje Gospodinovo (11,36%), Navještenje (6,81%), Pohođenje BDM (13,63%), Gospa

Snježna (9,09%), Rođenje Marijino (13,63%) te Gospa od Krunice (4,54%). Prema datumima navedenih slavlja možemo tvrditi da je čak 26 tj. 59,09% djevojčica svoje ime dobilo prema blagdanu posvećenom Blaženoj Djevici Mariji. Ostale djevojčice s ovim imenom možda možemo dovesti u vezu s krštenjem u župnoj crkvi Gospe Snježne no to nije moguće sa sigurnošću utvrditi. Za imena Dominika i Bartolomea vrijedi sve gore navedno kod muških inačica ovih imena.

Iz creske matice krštenih za razdoblje od 1571. do 1596. možemo primijetiti da je određenom manjem broju djece nadijevano ime sv. Sidra/Izidora: 0,38% muškoj te 1,53% ženskoj djeci. U muškoj varijanti ime je glasilo *Sidar*, u ženskoj *Sidra*, dok je talijanska verzija bila *Isidor/Isidora*. U matičnoj knjizi nailazimo na talijanski oblik *Isidoro/Isidora* i u muškoj i u ženskoj verziji. Ime je davano i kao prvo i kao drugo ime. Hrvatska verzija istog imena korištena je samo za djevojčice i u slučaju nadijevanja prvog i drugog imena, dok u promatranom razdoblju nije zabilježen niti jedan primjer da je dječak kršten imenom *Sidar*. U gradu Cresu također se nalazi crkva sv. Izidora/Sidra koja je smještena u samom središtu nekadašnje srednjovjekovne jezgre.⁴⁵

7. Pridjevci (prezimana) očeva krštenika

U promatranom periodu teško je govoriti o prezimena u današnjem smislu. Ona još nisu bila ustaljena, odnosno uz ime je stajao pridjevak, koji je upućivao na očevo ime, zanimanje ili, pak, na mjesto odakle je osoba bila rodom. Neki od tih pridjevaka postupno su se ustalili i počeli funkcionirati kao prezimana, dok su neki jednostavno iščezli s određenom osobom, a sljedeća je generacija dobivala nove pridjevke. Upotrebom pridjevaka može se lakše pratiti određene osobe kroz notarske isprave, matične knjige te druge dokumente u kojima se dotične spominju. Sustav prezimana kakav danas poznajemo na ovim prostorima može se pratiti tek od masovne upotrebe

---

⁴⁵ I. Solis, *Crkve i kapele cresko-lošinjskog arhipelaga I dio*, 39

pridjevaka/prezimana tj. od 16. stoljeća.⁴⁶ Radi lakšeg i preciznijeg snalaženja koristit ćemo termin pridjevnik koji bolje opisuje ime koje je tada slijedilo iza osobnog imena.

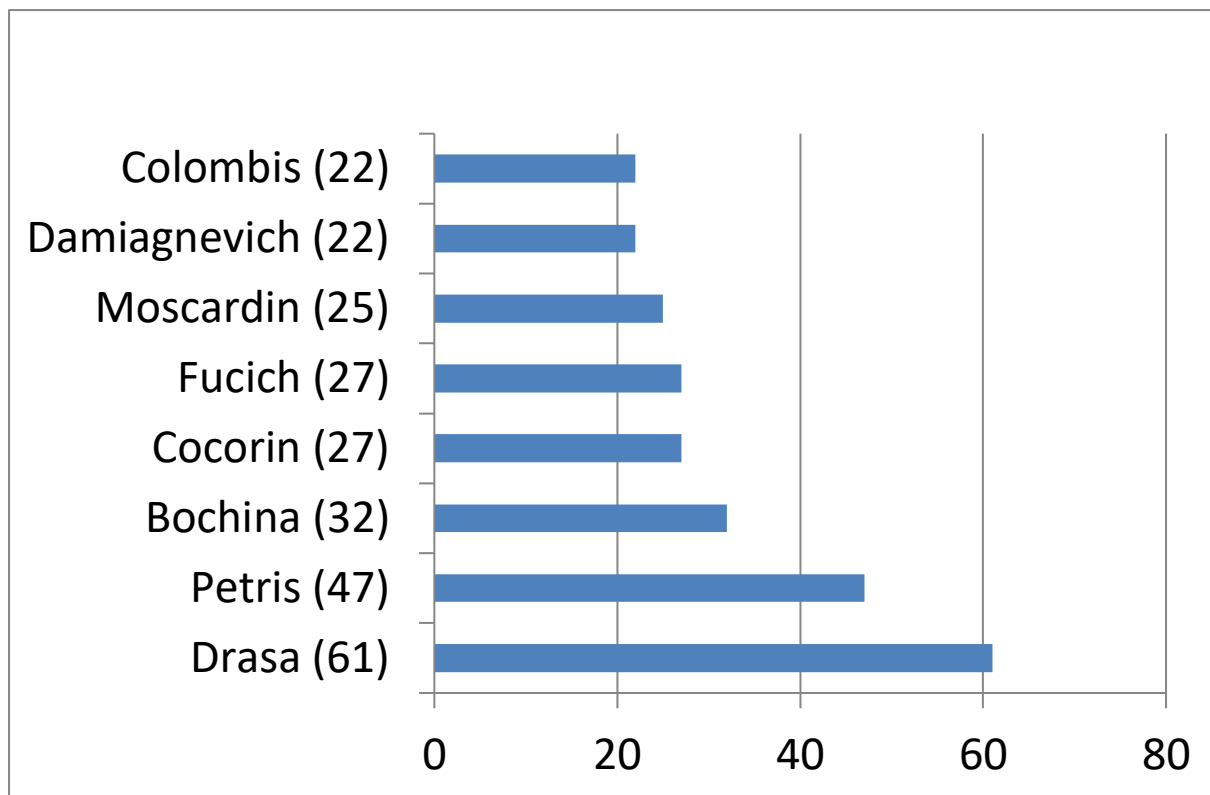
Ukupan fond pridjevaka zabilježenih u promatranih 25 godina u matičnoj knjizi župe Cres čini 344 pridjevaka. Od ukupnog broja pridjevaka 322 su jednočlana, dok su samo 22 pridjevka dvočlana. Prva sastavnica dvostrukog pridjevka je najčešće jedan češći pridjevnik, a drugu sastavnicu pridjevka čini jedan od rjeđih. Primjer takvih pridjevaka su neka od navedenih: *Calafa Cragnez*, *Craglich Lucasih*, *Craglich Maricich*, *Damiahnevich Peteh*, *Dubranich Zaporich*, *Gambaro Ciroico*, *Mlacovich Banic*, *Moscardin Chuchich*, *Prelcich Jugali* ... Rijetkim pridjevnicima smatramo one koji su u analiziranoj matičnoj knjizi krštenih zabilježeni kod krštenika, odnosno njihovih očeva u manje od pet upisa. Takvih je ukupno 105 pridjevaka tj 30,52%. Najčešći pridjevci su sljedeći: *Drasa* (61 upis), *Petris* (47 upisa), *Bochina* (32 upisa), *Cocorin* (27 upisa), *Fucich* (27 upisa), *Moscardin* (25 upisa), *Damiagnevich* (22 upisa), *Colombis* (22 upisa), *Calafa* (20 upisa). Kako bi se stekao bolji uvid u mnogostruki spektar pridjevaka ovdje ćemo ih navesti grupirajući ih u skupine s brojem upisa u kojima se pojavljuju u matičnoj knjizi. Navedeni pridjevci su pridjevci krštenika, odnosno njihovih očeva.

Broj upisa	Pridjevci
19	Chuchich, Fericiol, Malabotich
17	Polovich, Pozupich
16	Castelanich, Dragognia
15	Antoniazio, Gapich
13	Carvin, Zidarich
12	Bataglia, Cosaz, Moyse, Profici, Rodinis

⁴⁶ Anđela Frančić - Maja Milovan, "Imena u najstarijoj umaškoj matičnoj knjizi", u: D. Dobljanović Šuran - M. Mogorović Crljenko (prir.), *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*. Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2019., 45.

11	Coracina, Filinich, Zambeli, Zutinis, Zvonarich
10	Cesarovich, Donatis, Gachina, Gelicich, Majerich, Medarich
9	Bagatella, Fabro, Fornarich, Jurjaco, Rumbecich
8	Carbolino, Ivancich, Lucaris, Lucis, Plecanich, Staneo, Susich
7	Bugarich, Ferlora, Gesmondin, Menchovich, Milanese, Petrinich, Rusanich, Seguglich, Sintich, Stosiich
6	Bolmarcich, Chledich, Craglich, Fiastro, Furlan, Ivagnusich, Lovrencich, Magerich, Magnifico, Matusich, Mladostich, Negri, Sidrovich, Stefanin, Vahnich, Zicovich
5	Adrario, Blaschovich, Caligder, Camalich, Carlo, Cemerinich, Chersevanich, Francho, Grando, Maramanich, Marcaro, Marogich, Muran, Musich, Onuchlich, Pecacich, Remer, Saladera, Scrabogna, Sinclovich, Sisich, Solis, Stepaninich, Tentor, Zubranich

Tablica 8. – Najčešći pridjevci krštenika, odnosno njihovih očeva

Tablica 8. - Najčešći pridjevci/prezimana očeva

U literaturi se kao creske plemićke obitelji navode sljedeće: *Antoniazzo, Barba, Bruta, Bochina (Bokinić, Biochinich, Bocchina), Donatis (Donati), Drasa, Dragogna, Colombis (Golubić), Gapich (Capicio, Gapić), Filippo, Lepe, Moyse (Moisenić, Moise), Profici (Profaci), Perovich, Petris, Rodinis, Ursi, Zambeli*.⁴⁷ Neke od njih su bile aktivnije prije 16. stoljeća, neke su izumrle dok su neke preživjele do današnjih dana s promijenjenim ili pohrvaćenim oblikom *Petris – Petrić*. Po prezimenima odnosno pridjevcima teško je utvrditi pripadnost nekog čovjeka, jer je upis njegovog imena i prezimena ovisio o poznavanju talijanskog jezika samog pisara tj. svećenika. Stoga nailazimo na različite varijante istog pridjevka. Ovdje ćemo iznijeti samo ona prezimena odnosno pridjevke koja imaju najviše različitih inačica kako bi pokazali da tada nije bilo jedinstvenog načina zapisivanja jednog pridjevka: *Bataglia – Bataja – Bataglich – Bateglics – Battaglia –*

⁴⁷ E. Imamović, *Otoci Cres i Lošinj od ranog srednjeg vijeka do konca XVIII stoljeća*, 88.; J. Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*; vidi i: Nikša Lučić, "Dvije obitelji iz Cresa", *Radovi Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“*, knj. 6 (1997.), 59.-74.

Battaglia – Battaglich, Calafa – Callafa – Calaffa – Celafa – Challafarin, Choglijevina – Choglijevina – Ghoglijevina, Fuccich – Fucich – Fuch – Fucish – Fussics, Giarjacho – Giurglacho – Jurgacho – Juriacho – Jurjacho, Millanese – Milanese – Milanezich, Radoca – Radocca – Radocha. Iz navedenih primjera ponekad možemo vidjeti odakle je neko prezime, to jest da li se prezime latiniziralo ili pohrvatilo, no nekad nismo u mogućnosti iznijeti takve sudove jer nam to određena varijanta prezimena ne dopušta. Imamović navodi mletačka prezimena koja su bila u upotrebi u Cresu: *Querini, Bembo, Balbi, Dolfin, Corner, Lipomani, Morosini, Renier, Zorzi.* Pojedina prezimena su do perioda koji promatramo jednostavno izumrla, dok su neka promijenila svoj oblik. Događalo se da u Cres dosele i plemići iz drugih mjesta kao npr. s Cipra, Mletačke Republike ili, pak, s drugog dijela otoka. Plemići koji su se doselili primjerice iz Osora nisu smatrani plemićima dok ih nije potvrdilo cresko Gradsko vijeće.⁴⁸ Pored upisa nekih od pridjevaka stoji kako je osoba koja ga nosi došla iz Venecije (*Feri, Zorzi*), Milana (*Milanese*) Padove (*Padovani*), dok se neka odnose na funkcije koje je određena osoba obavljala (*Cavalieri*), no za ostala nemamo jasnu odrednicu mjesta odakle dolaze.

8. Blizanci

U promatranom razdoblju od dvadesetpet godina rođeno je 1688 djece od kojih je bilo sedam parova blizanaca, to jest 0,829% blizanaca. Upisi u kojima su navedeni blizančki parovi koriste se frazom *gemeli* ili *nati gemeli*. Ne nalazimo vjenčani par s više od jednog para blizanaca. Od sedam parova – četiri su činili muško-muški par, što je 57,14%, dva su para bila s dvije djevojčice (28,57%) te je jedan bio mješoviti par (14,28%). U Pićnu je u razdoblju od 1664. do 1677. zabilježeno čak 7% blizanaca⁴⁹ što je izuzetko veliki postotak. Analiza Slavena Bertoše za Pulu u razdoblju od 1613. do 1817. pokazuje kako je ukupni broj upisanih blizanačkih parova 238 tj. 4,03%, što je također dosta veliki postotak. Autor navodi kako od ukupnog broja blizanačkih parova

---

⁴⁸ J. Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*, 98.

⁴⁹ Z. Ladić - G. Budeč, "O nekim aspektima demografske, društvene i obiteljske povijesti Pićna", 99.

njih 40,16% otpada na muško muške parove, 22,95% je žensko ženskih parova dok je mješovitih parova 31, 97%.⁵⁰ Tarska matica od 1850. do 1880. bilježi 13 parova blizanaca tj 1,89%.⁵¹ Podaci za Buzet u periodu od 1870. do 1880. navode 2,89% blizanaca.⁵²

Creska matica broji relativno malo rođenih blizanaca, no teško je tvrditi koji je broj blizanačkih parova uopće i preživljavao. Dosadašnje analize, provedene za druga mjesta pokazuju kako bi jedan od blizanaca, a moguće i oba, umro zbog komplikacija pri porodu, neadekvatne brige ili zimskog vremena ukoliko su tad rođeni. Ukoliko bi jednom od blizanaca prijetila smrtna opasnost, on/ona je bio kršten po hitnom postupku kako ne bi umro kao nekršten.⁵³ Bertoša navodi kako je smrtnost u dječjoj dobi bila veoma visoka, 17,65%.⁵⁴

Prvi blizanački par zabilježen u promatranj matici rođen je 30. svibnja 1577. od oca *Antonia* i majke *Catarine*. Imena rođenih dječaka su - *Filipo Zuane* i *Nicolò Bernardo*. Godine 1580. rođena su dva para blizanaca. Dana 4. svibnja rođeni su *Gasparo Bartholomea* i *Antonia Bartholomea* od oca *Gaspara Solisa* i majke *Marie*. Drugi blizanački par rođen je 31. listopada od oca *Mathia Filinicha* i majke *Matee* – *Cecilia* i *Jeronima*. Već sljedeće godine, 29. srpnja od oca *Barthola Carvina* i majke *Zuane* rođeni su *Zuane Andrea* i *Roco Francesco*. Nešto manje od pola godine kasnije rodio se još jedan par blizanaca, 26. siječnja 1582. *Francesco Milcich* i *Mathea Tramontana* dobili su *Nicolu Bartholomea* i *Francesca Bartholomea*. Sljedeći par rodio se 23. lipnja 1589., kada su *Mathio Petrinich* i *Dminca* postali roditeljima *Nicoli Bartholomeu* i *Filipu Bartholomeu*. Posljednji blizanački par u promatranom dvadesetogodišnjem razdoblju

---

⁵⁰ Slaven Bertoša, "Nati nel medesimo parto: slučajevi rođenja blizanaca u Puli – prema podacima iz novovjekovnih matičnih knjiga", u: *Filii, filiae...: Položaj i uloga djece na jadranskom prostoru*. Zbornik 4. istarskog povijesnog biennalea;, ur. M. Mogorović Crljenko, Poreč: Zavičajni muzej Poreštine- Museo del territorio parentino, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Odjel za humanističke znanosti, Državni arhiv u Pazinu, 164.

⁵¹ M. Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate", 72

⁵² N. Vekarić – B. Vranješ-Šoljan, "Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj", 49.

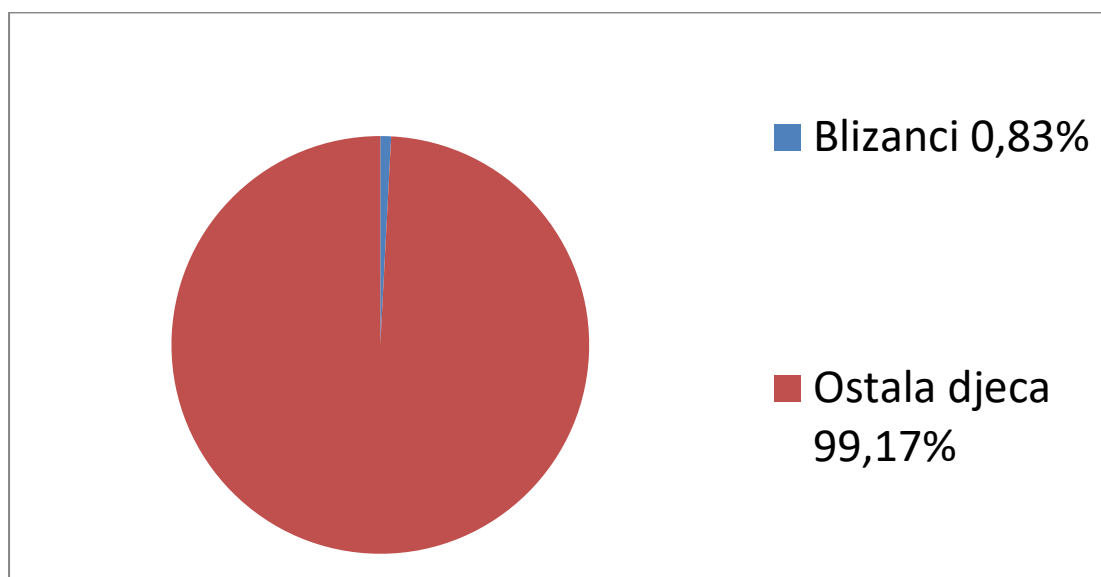
⁵³ S. Bertoša, "Nati nel medesimo parto", 170.

⁵⁴ Isto, 165.

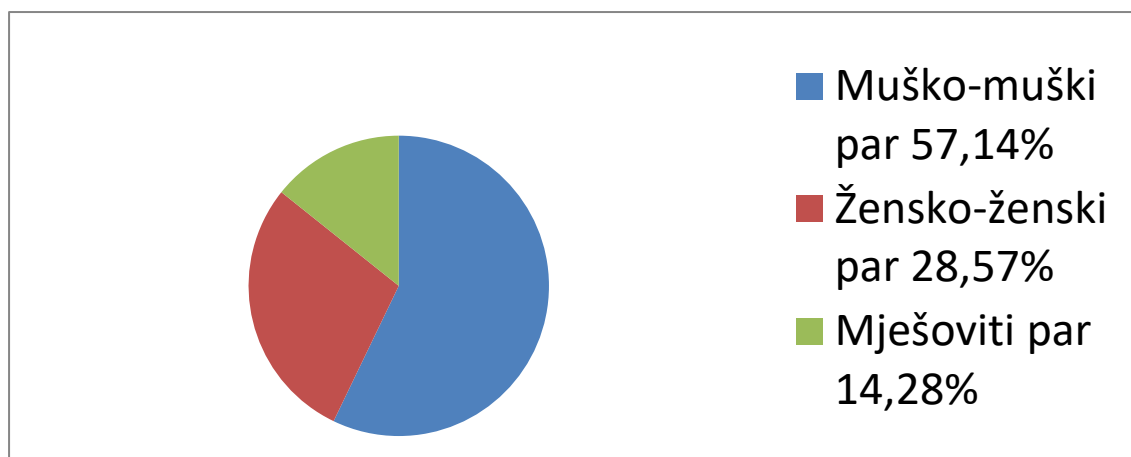

rođen je godinu dana kasnije, 14. ožujka 1590., djevojčice *Antonia i Margarita* od oca *Zuanea* i majke *Catarine*.

Primjećujemo kako šest od sedam parova blizanaca nosi dva imena, te da je većini blizanačke djece drugo ime bilo Bartholomeo/Bartholomea čiji se dan slavi 24. kolovoza, kako smo već spomenuli, a zaštitnik je proizvođača kože, cipela, oboljelih od kožnih i živčanih bolesti.

Grafikon 9. – Odnos blizanačkih parova i ostale djece

Grafikon 10. – Omjer parova među blizancima

9. Kumovi

Tridentski koncil koji se održao između 1545. i 1563. godine propisao je obvezu sustavnog vođenja matičnih knjiga vjenčanih i krštenih radi bolje evidencije kršćanskog stanovništva, ali i nova pravila pri odabiru kumova na krštenju. Naime, prije Koncila bilo je sasvim prihvatljivo imati veći broj kumova na krštenju, no nova pravila propisala su jednog muškog kuma i jednu žensku kumu.⁵⁵

Izbor kuma bio je važan, jer je on bio odgovoran za duhovni odgoj krštenika, a sudjelovao je i u samom činu, odnosno obredu krštenja. Za kumove nisu mogli biti birani roditelji, čime se odvajala krvna/obiteljska veza od duhovne. Kumovi su prilikom krštenja postajali duhovni roditelji krštenika, a u slučaju smrti roditelja, krštenik bi bio povjeren kumovima na brigu. Nitko iz obitelji se nije mogao ženidbeno vezati za svoga kuma, jer je samo kumstvo predstavljalo duhovnu sponu između te obitelji i kuma. Određeno je da osoba koja će postati nečijim kumom mora imati primljen sakrament krizme te određeni broj godina, koje se poklapaju s najnižom dopuštenom dobi za stupanje u brak, dakle da moraju biti punoljetni. Za dječake to je bilo 14, dok je za djevojčice to bilo 12 godina.⁵⁶

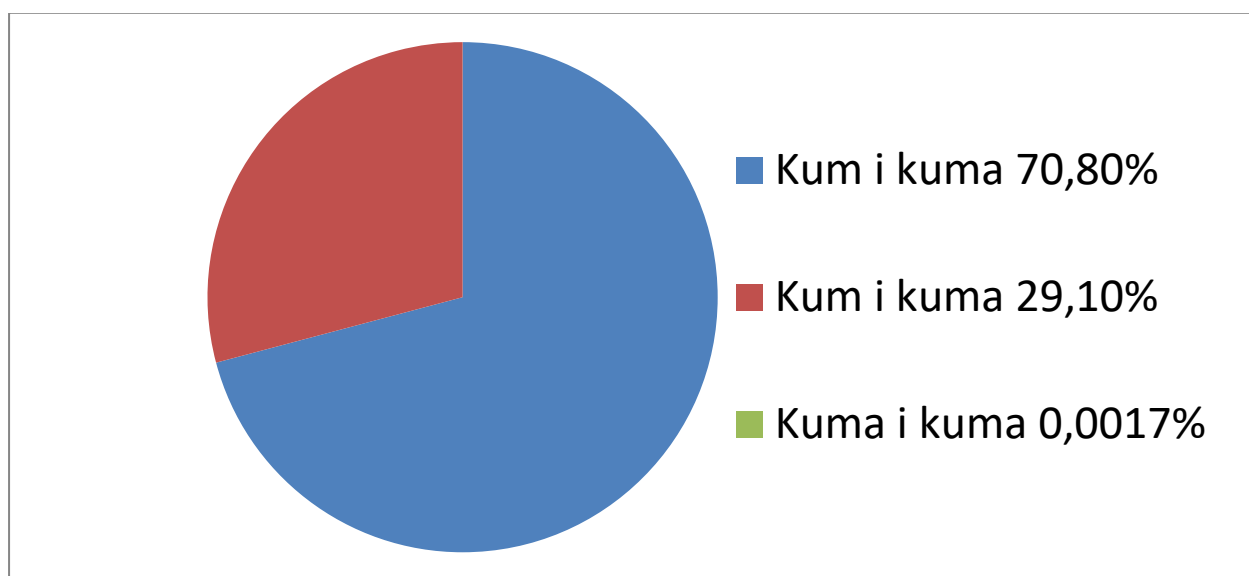
Već smo spomenuli da je u razdoblju od 1571. do 1596. u creskoj župi zabilježeno 1688 krštenja. Ukupno je na upisanim krštenjima bilo 1647 ženskih kuma, te 2157 muških kumova. Najčešća struktura kumstva jest ona koju čine jedna osoba muškog spola tj. kum i jedna osoba ženskog spola tj. kuma – 70,8 %, postoje i žensko ženska kumstva – 0,0017% tj. samo dva upisa, muško muška kumstva prisutna su u 29,1 % upisa. Za

---

⁵⁵ J. Vlahović, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*, 98.

⁵⁶ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, "Kumovi na krštenju i svjedoci na vjenčanju u Istri od 15. do 17. stoljeća.", 413. - 414. Usp i: Marija Mogorović Crljenko - Danijela Doblanović, "Stanovništvo Rovinja prema najstarijoj matičnoj knjizi vjenčanih (1564. – 1640.)", *Povijesni prilozi* 34, br. 49 (2015), 239.-272. <https://hrcak.srce.hr/152678>

usporedbu, Doblanović Šuran i Mogorović Crljenko analizirajući umašku maticu navode kako je u Umagu u razdoblju od kraja 15. do sredine 17. st. bilo više muških kumova i to u omjeru tri prema dva. Nadalje, autorice ističu kako su krštenici najčešće imali po dvoje ili troje kumova dok je zadnja navedena ženska osoba u upisu najvjerojatnije bila babica, koja se naziva velikom kumom (*comadre maior*).⁵⁷ Tarska matica za drugu polovicu 19. st. daje slične podatke. Naime, prema njoj najčešći su kumovi bili muško - ženski parovi koji čine 83,02%, zatim slijede muško – muški parovi koji čine 2,59%, te se navodi kako u analiziranom razdoblju od trideset godina nije bilo niti jednog žensko-ženskog para.⁵⁸

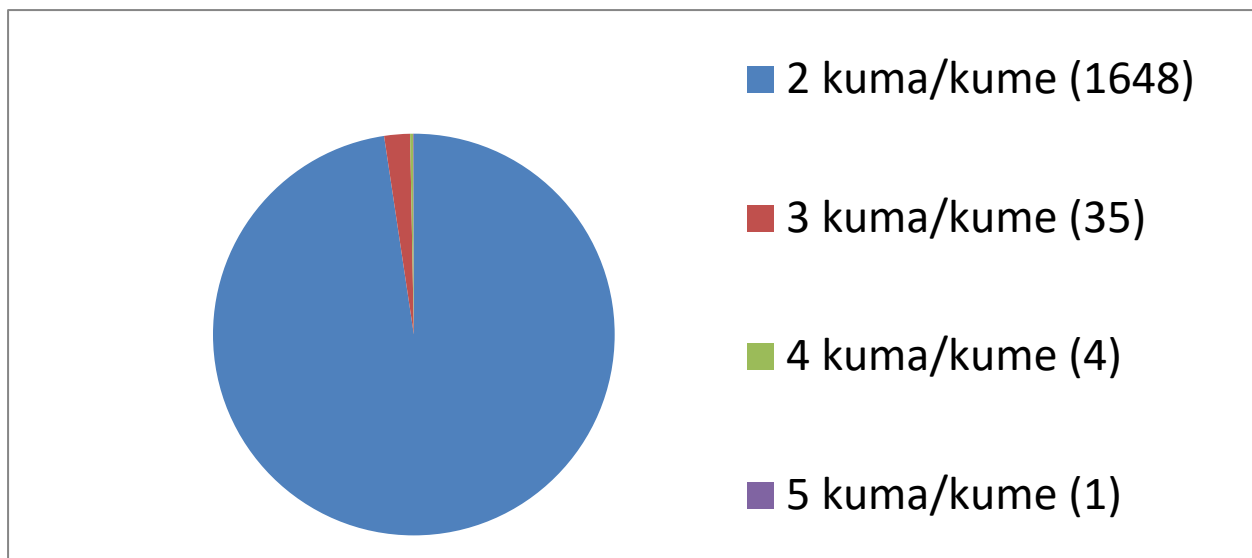

Grafikon 11. – Omjer kumskih struktura

U promatranom dvadesetpetgodišnjem razdoblju u creskoj su matici najčešće zabilježna dva kuma, kum i kuma. U 35 upisa (2,07%) zabilježena su tri kuma, u četiri upisa (0,23%) zabilježena su četiri kuma/kume, dok je jedan slučaj (0,05%) s pet kumova/kuma. U navedenim upisima s četiri i više kumova, kumovi su pripadnici višeg sloja što možemo iščitati iz njihovih titula *signor*, *madonna*, *cavalier*, *capitano*, *contessa* itd... Neuobičajen, odnosno veći broj kumova na pojedinim krštenjima upućuje da je i sam krštenik pripadao višem sloju.

⁵⁷ D. Doblanović Šuran - M. Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 24.

⁵⁸ M. Zuprić, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate", 78.

Grafikon 11. Omjer kumskih struktura 2

Kao prvi kum na krštenju najčešće je upisana muška osoba i to u 99% upisa. Također nailazimo na dva slučaja bez ijednog upisanog kuma. U svojstvu drugog kuma najčešće su žene koje su na to mjesto upisane 1138 puta što iznosi 67,6%. Bilježimo 76 upisa bez upisanog drugog kuma, što iznosi 0,04%. Matična knjiga broji 35 upisa s tri kuma. Za trećeg kuma nešto više su se birale žene – 18 puta tj 52%, dok su muškarci birani u 17 slučajeva to jest 48%. U primjerima gdje su zabilježena četiri kuma, a takva su četiri upisa, bilo je 50% muških i 50% ženskih kumova odnosno kuma. Dana 1. ožujka 1581. kršten je *Stefan Bartholomio* sin *misera Petrisa Petrisa* i majke *madone Chersane Petris*. Kumovi su mu bili *signor Marco*, *signor Piero* sinovi svijetlog *signora Fedrica Molina conte-capitana Cresa i Osora*, *signor Giulian Bressan* i *misero Renolfo Galasso*.⁵⁹ Koliko velik društveni utjecaj je imao dotični *Petris Petris* u gradu vidimo po strukturi kumova - dva su kuma bila sinovi kneza kapetana (*conte-capitano*) Cresa i Osora to jest osobe u čijim je rukama bila sva vlast na otoku. Dana 31. srpnja 1582. na krštenju *Zanjacoma Bartholomia* kumovi su bili *misero Francescho Chiucho*, *misero Hettore Cicutta*, *misero Jseppo* iz Galla i *misero Jacometto*.⁶⁰

⁵⁹ *Io pre Jacomo Drasa batizai Stefano et Bartholomio fiol de misero Petris de Petris sua moglie madona Chersana Petris, compari il signor Marco et signor Piero fioli del clarissimo signor Federico Molin conte et capitano di Cherso et Osseoro, et il signor Giulian Bressan, et misero Renolfo Galasso.*

⁶⁰ *Io pre Gasparo Bochina battizai Zanjacomo et Bartholomio fiol de misero Nicolò Pavia sua moglie madona Paola compare misero Francesco Chiucho, et misero Hettore Cicutta, et misero Jseppo dal Gallo, et misero Jacometto.*

Dana 29. studenog 1575. kršten je *Valerio Martin* sin *misera Zuanea Dabatte* kavaljer (*cavalier*) *signora Marca Veniora* kneza-kapetana (*conte-capitana*) i majke *Hellene Palaciale*, a kumovi su bili plemeniti *miser Hijeronimo*, *miser Zuane* kavaljer plemnitog *misera Hijeronima Zonche*, *miser Ruberto* iz Venecije i svjedokinja *Marcia*, žena *misera Bronora*.⁶¹

Don *Zuane Riccio Bochina* krstio je 9. rujna 1590. *Nicola Jacoma* sina *Francesca Drase* pokojnog *misera Jacoma* i madone *Benegnude*, a kumovi su bili poštovani *signor Giulio Vaneti*, liječnik (*medico*), *signor Giustinian Avoltori*, *Giulian Bresciano*, te kume: *madona Catarina* kćer pokojnog *misera Cristofora Riccia Bochine* i *Hierolima*, kćer *misera Jacoma Fericiola*⁶². Navedeni primjer je jedini u matičnoj knjizi župe Cres koji broji pet kumova na krštenju to jest tri kuma i dvije kume.

Za prvog kuma najčešće su birani: *Francesco Zambeli* (83), *Giulio Vaneti* (50), *Zuane Feri* (42), *Andrea Petris* (31), *Andrian Bochina* (29), *Checho Zambeli* (28), *Gierolimo Garzadore* (23), *Santin Zambeli* (22). Primjetno je da su se najčešće za kumove birali članovi obitelji Zambelli.

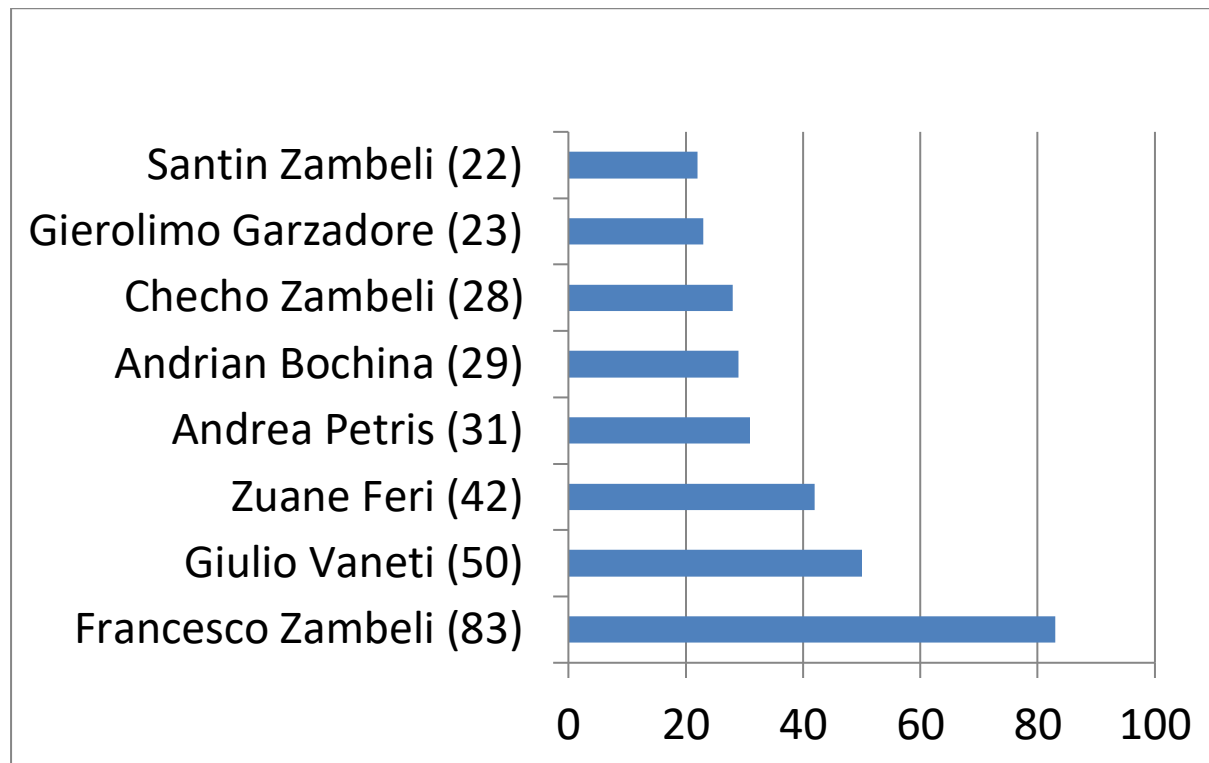
Giulio Vaneti je bio doktor, tako da njegov prvi izbor za kuma može značiti da je porod bio problematičan ili da dijete zahtijeva dodatnu brigu, premda nije moguće odrediti točnost niti jedne pretpostavljene činjenice. *Andrian Bochina* je neko vrijeme obnašao dužnost kavaljera (*cavalier*) što je vjerojatno povećalo njegov izbor za kuma. O *Zuaneu Ferii* jedino što možemo saznati iz matične knjige jest da je bio iz Venecije, a na temelju

---

⁶¹ *Io Francesco de Columbis Piovano baptizai Valerio et Martin fiol de misero Zuane Dabatto cavalier del clarissimo signor Marco Venior conte, et capitano et sua moglie Hellena Palaciola, Compari il magnifico misero Hijeronimo fiol del sopra ditto clarissimo et misero zuane cavalier del clarissimo misero Hijeronimo Zoncha, misero Ruberto da Venesia, et comare, Marcia moglie de misero Bronoro.*

⁶² *Io Don Zuane Riccio de Bochine batizai Nicolò et Jacomo figliol di misero Francesco Drasa quondam misero Jacomo, sua moglie Madona Benegnuda. Compari il ecelente signor Giulio Vaneti, Medico, et il signor Giustinian Avoltori, Giulian Bresciano; Comare: Madona Catarina figliola quondam misero Crisoforo Riccio de Bochina et Hierolima figliola de miero Jacomo Fericiolo.*

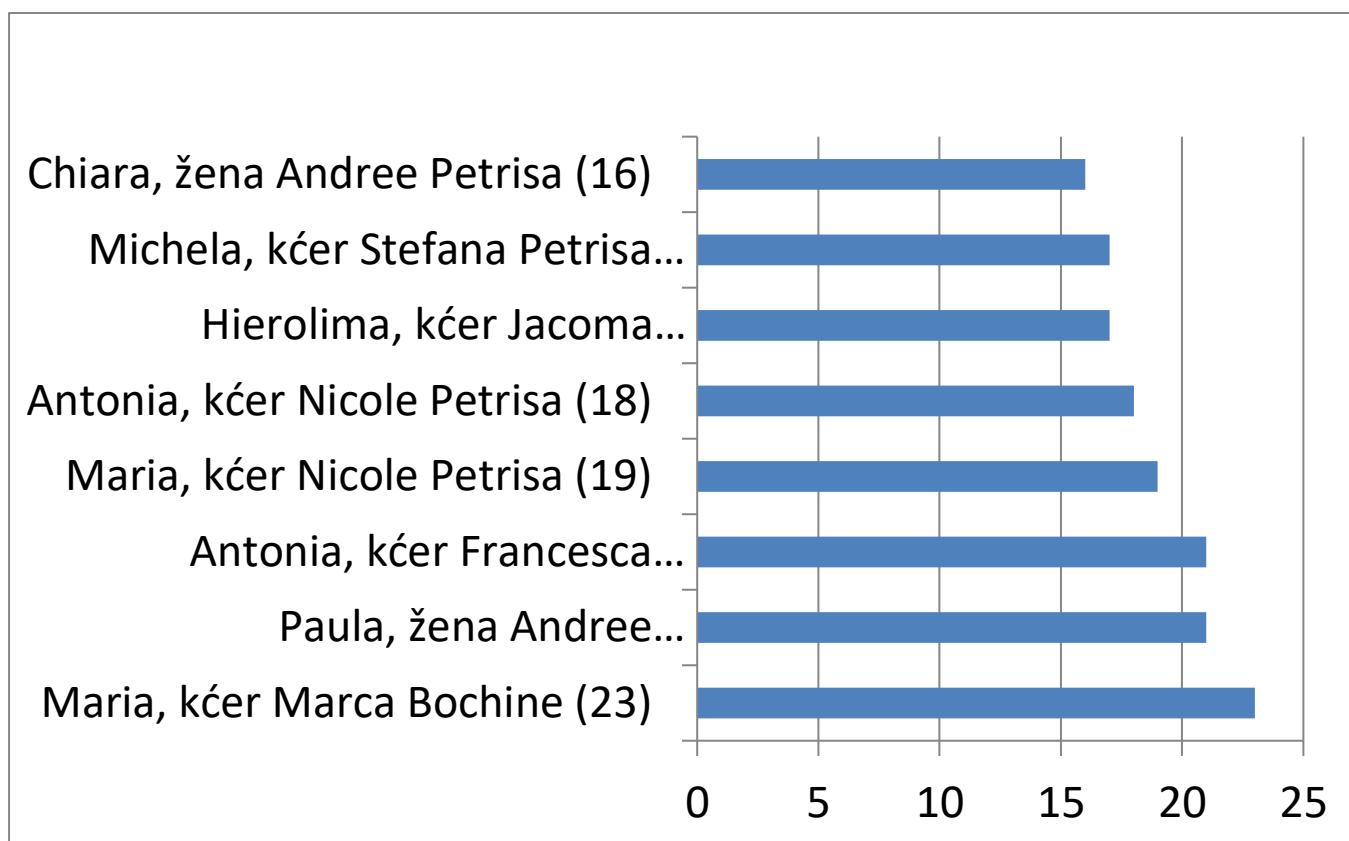
toga ne možemo sa sigurnošću reći zašto je biran za kuma tako često. Također, važno je napomenuti kako mnogi stanovnici otoka dijele ime i pridjevak/prezime premda nije uvijek riječ o istoj osobi, npr: *Francesco Bochina* od oca *Donada Bochine* bio je biran za kuma 21, dok je *Francesco Bochina* od oca *Marca Bochine* biran 16 puta za kuma. Nailazimo na još 11 upisa kojima je prvi kum *Francesco Bochina*, no ne može se sa sigurnošću reći koji je od navede dvojice ili je, pak, postojao još koji *Francesco Bochina*.

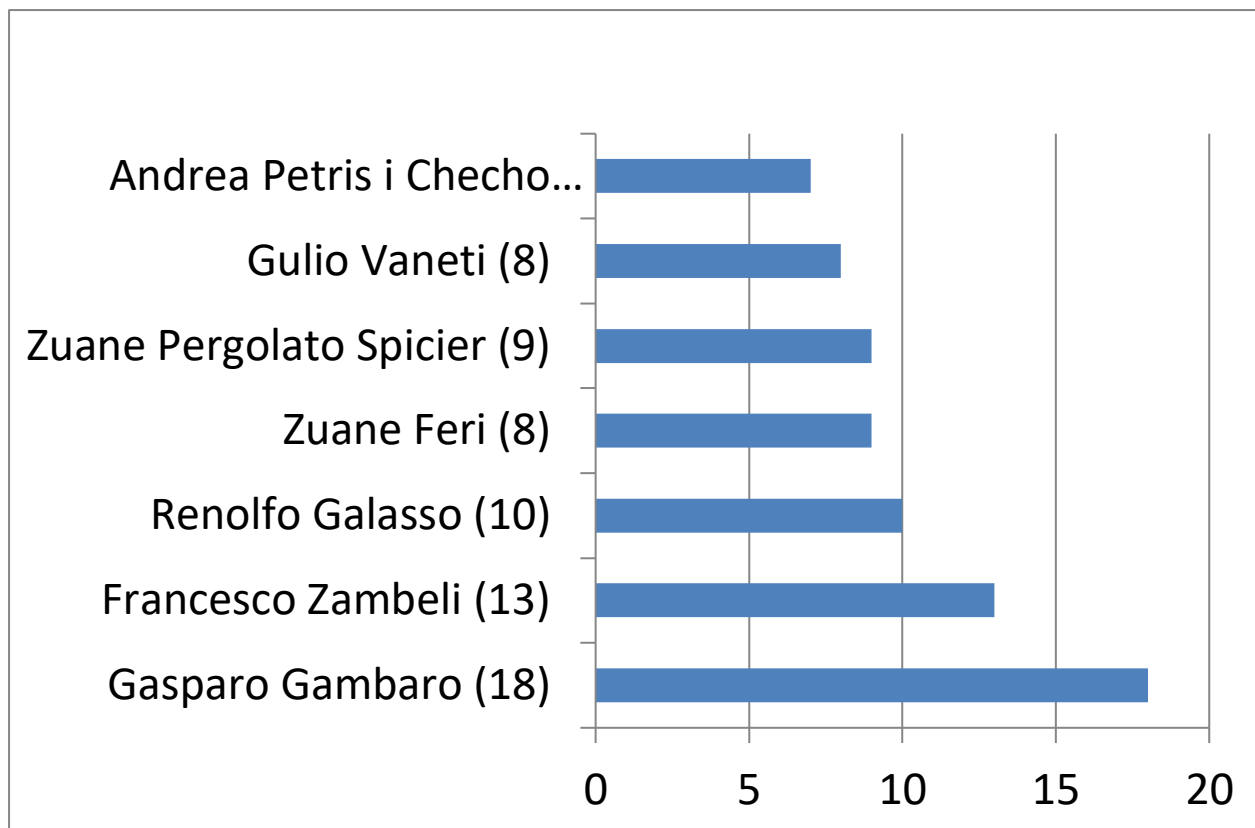
Tablica 9. – Najčešće birani prvi muški kum

Kako smo već naveli za drugog kuma na krštenju u većoj mjeri su se birale ženske osobe nego muške. Najčešće ženske osobe koje su birane za kume na krštenju su: *Maria*, kćer *Marca Bochine* (23), *Paula*, žena *Andree Saraguglicha* (21), *Antonia*, kćer *Francesca Bochine* (21), *Maria*, kćer *Nicole Petrisa* (19), *Antonia*, kćer *Nicole Petrisa* (18), *Hierolima*, kćer *Jacoma Fericiola* (17), *Michela*, kćer *Stefana Petrisa* (17) te *Chiara*, žena *Andree Petrisa* (16). Primjetno je kako su se često za kume na krštenju birale ženske pripadnice obitelji *Petris*, a tek onda u manjoj mjeri pripadnice drugih obitelji – *Bochina*, *Fericiol*. *Cintia*, žena *Gierolima Gardazorea* je birana 11 puta za kumu na krštenju, isto kao i njen suprug te sluškinja – njih su dvoje najvjerojatnije predstavnici

bogatijeg sloja građanstva uz koje su se mnogi htjeli vezati kumskim vezama. Sluškinja je birana manje puta za kumu nego njena gazdarica, ali je moguće da su se određeni ljudi željeli, makar i preko sluškinje vezati uz određenu obitelj. Najčešći izbor muških osoba za drugog kuma bilježe: *Gasparo Gambaro*, doktor (18), *Francesco Zambeli* (13), *Renolfo Gallaso* (10), *Zuane Feri* i *Zuane Pergolato Spicier* (9), *Julio Vaneti*, doktor (8) te *Andrea Petris* i *Checho Zambeli* (7). Vidljivo je da su za kumove često birani liječnici (*Gasparo Gambaro*, *Julio Vaneti*), no nije moguće sa sigurnošću tvrditi jesu li birani zbog teškoća pri porodu i brige za novorođenče ili zbog svog statusa koji nosi doktorska titula.

Tablica 14. – Najčešći izbor ženskih kuma

Tablica 15. – Najčeći izbor za drugog muškog kuma

Kao treći kum na krštenju među muškim osoba ističe se *Julian Bressan* kojeg smo već gore spomenuli pri krštenju s pet kumova, a među ženskim osobama *Chiara Petris*, žena *Andree Petrisa*. Iznijetu premisu o češćem biranju povlaštenog sloja ljudi donosi nam i analiza umaške matice za razdoblje od 1483. do 1499. Većinom su birani obrtnici raznih profesija (*cavalier, conte-capitano, magister, advocato, medico.*), ljudi koji uz ime nose titulu, koja pokazuje njihov viši položaj u društvu (*signor, euelente...*) te svećenici.⁶³ Creska matica broji vrlo malo upisa u kojima su svjedoci svećenici. U takvim slučajevima većinom nema drugih kumova ili je prisutna bila samo kuma.

⁶³ D. Doblanović Šuran - M.Mogorović Crljenko, *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, 26.

10. Zaključak

Analiza matice krštenih Župe Cres za razdoblje od 1571. do 1596. pokazuje kako je na otoku bujao život, premda otočni položaj donekle pridonosi ograničenosti i zatvorenosti. Vlast u gradu Cresu je imala Republika Svetog Marka koja je onamo slala svoje predstavnike vlasti. Knezovi-kapetani su predstavljali svjetovnu vlast uz cresko gradsko vijeće. U gradsko vijeće su se primali plemeniti građani, te je ono rijetko primalo nove članove.

Veliki broj svećenika koji je sudjelovao u pisanju matične knjige između ostalog svjedoči i o tome kako je grad Cres nakon gospodarskog, društvenog i crkvenog propadanja Osora dobio na važnosti. U grad su se preselile svjetovne i crkvene vlasti te dolazi do jačanja samog grada.

Religioznost ove otočke zajednice očituje se, između ostalog, i u izboru svetačkih imena koja su djeci nadijevana, neovisno radi li se o muškim ili ženskim imenima. S druge, pak, strane analiza je pokazala kako gospodarske aktivnosti, klimatske promjene te godišnja doba bitno više od crkvenih normi utječu na seksualni život samih stanovnika otoka, a time i na začeca i rođenja. Primjetno je kako je u vrijeme gospodarskih aktivnosti bilo najmanje začeca. Navedeni poslovi su se obavljali od početka ljeta do jeseni. Najviše začeca bilježe zimski mjeseci kada je stanovništvo zbog vremenskih uvjeta ostajalo kod kuće i bilo manje zaposleno.

Primjetno je kako je najviše djece pri krštenju dobilo dva imena, malo je djece koja su imala samo jedno ime. Matica donosi i upise krštenika bez imena za koje nismo u mogućnosti tvrditi zašto je ime izostavljeno. Najčešća muška imena krštenika bila su: *Zuane, Francesco, Nicolò, Antonio, Mathio, Giacomo, Piero, Andrea, Zorzi*. Najčešća imena dodijeljena djevojčicama na krštenju bila su: *Maria, Catarina, Antonia, Francesca, Dominica, Zuana, Matea, Franica* te *Lucia*. Od ukupnog broja krštene djece u razdoblju

od 1571. do 1596. najmanje je blizančkih parova na koje otpada 0,829%. Najviše je bilo muško muških blizančkih parova te zatim slijede mješoviti parovi. Na temelju podataka iz matice nije moguće utvrditi jesu li oba blizanca preživjela dječju dob zbog izrazito velike smrtnosti.

Prezimana se, kao što smo već naveli, u promatranom razdoblju tek formiraju. Do masovnije upotrebe prezimena dolazi u sljedećim stoljećima te se za promatrano razdoblje bolje se služiti terminom pridjevak. On pobliže označava odakle dolazi određena osoba, kojeg je zanimanja ili kako joj se otac zvao. Navedene oznake će se u kasnijim stoljećima ustaliti te postati prezimenima. Mnogi pridjevci/prezimana creskih obitelji nisu preživjeli do današnjih dana, no ima pridjevaka koji su se s vrenom mijenjali te se i održali do današnjih dana npr. *Petris* – *Petrić*.

Važnu duhovnu ulogu u životu krštenika imali su kumovi koji su pažljivo birani. Njihova je uloga bila duhovna briga da krštenik izrasta u moralnog kršćanina. Neki od uglednijih građana češće su od drugih birani za kumove. Češće su, također, birani pripadnici imućnijeg sloja, obrtnici, doktori i odvjetnici. Uglavnom su kumove činili muško ženski parovi, dok su samo krštenici bogatijeg sloja imali više od dva kuma.

U radu smo nastojali analizirati i dati odgovore na određena pitanja vezana uz začeca i rađanje, postotak muške i ženske djece, blizance, nadijevanje imena, postojanje pridjevaka/prezimana, odabir kumova, te dobivene rezultate usporediti s postojećim analizama za pojedina istarska mjesta. Osim toga, istraživanje je otvorilo i određena pitanja na koja nije moguće odgovoriti samo analizom matica, već je za njih potrebna analiza i ostalih izvora, pa se nadamo da će ovo istraživanje potaknuti i na nova istraživanja Cresa i creskog stanovništva.

11. Izvori i literatura

Matične knjige rimokatolika, Župa Cres, Matična knjiga rođenih (1571. – 1596.), Tom. I. (68), Hrvatski Državni arhiv u Zagrebu

Bertoša, Slaven, "Nati nel medesimo parto: slučajevi rođenja blizanaca u Puli – prema podacima iz novovjekovnih matičnih knjiga", u: *Filii, filiae...: Položaj i uloga djece na jadranskom prostoru. Zbornik 4. istarskogi povijesniog biennalea* ur. Marija Mogorović Crljenko, Poreč: Zavičajni muzej Poreštine- Museo del territorio parentino, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli – Odjel za humanističke znanosti, Državni arhiv u Pazinu, 2009., 162. – 183.

Bertoša, Slaven, *Život i smrt u Puli – Starosjeditelji i doseljenici od XVII. do XIX. stoljeća*, Pazin: Matica hrvatska ogranak Pazin, 2002.

Ćus-Rukonić, Jasminka, "Osorska heraldička baština (I. dio)", *Creski anali: od starine do našega doba* svezak I., ur. Slaven Bertoša, , Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018., 73.-107.

Dlačić, Marijana, *Bratovštine na području bivše osorske komune*, Mali Lošinj: Lošinjski muzej, 2014.

Dlačić, Marijana, "Razvoj naselja na otoku Cresu u razvijenom i kasnom srednjem vijeku s obzirom na značajke stanovništva – primjer crkava posvećenih sv. Antunu opatu, zaštitniku stoke i stočara", u: *Creski anali: od starine do našega doba svezak I.*, ur. Slaven Bertoša,, Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018., 18. – 29.

Doblanović, Danijela, "Sezonska kretanja začeca/rođenja župe Svetvinčenat u 18. stoljeću.", *Povijesni prilozi* 31, br. 43 (2012.): 217.-233. <https://hrcak.srce.hr/95389>

Doblanović, Danijela, Marija Mogorović Crljenko, "Kumovi na krštenju i svjedoci na vjenčanju u Istri od 15. do 17. stoljeća.", *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku*, br. 56/2 (2018.): 413.-435. <https://doi.org/10.21857/moxpjhg0jm>

Doblanović Šuran, Danijela, Marija Mogorović Crljenko (prir.), *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*. Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2019.

Doblanović, Danijela, "Crtice o stanovništvu Lindara na kraju 16. i u prvoj polovici 17. stoljeća", *Vjesnik Istarskog arhiva* br. 20 (2013): 23.-38. <https://hrcak.srce.hr/121713>

Frančić, Anđela, Maja Milovan, "Imena u najstarijoj umaškoj matičnoj knjizi" u: Doblanović Šuran, Danijela, Marija Mogorović Crljenko, (prir.), *Matična knjiga krštenih župe Umag (1483. – 1643.)*, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2019., 45.-77.

Galović, Tomislav, "Statut Cresa i Osora", u: *Suzbijanje korupcije u Hrvatskoj u srednjem vijeku*, ur. Zorislav Antun Petrović, Zagreb: Kultura i Etika, 2016., 53. – 62.

Gudelj, Jasenka, "Zborna crkva sv. Marije Snježne u Cresu ", u: *Renesansa i renesanse u umjetnosti Hrvatske*, ur. Predrag Marković i , Jasenka Gudelj, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2008., 149.-166.

Imamović, Enver, *Otoci Cres i Lošinj od ranog srednjeg vijeka do konca XVIII stoljeća*, Mali Lošinj: Zavičanja biblioteka 1, 1987.

Ivetić, Egidio, "La popolazione di Parenzo nel settecento: aspetti, problemi ed episodi del movimento demografico", *Atti del Centro di ricerche storiche Rovigno*, vol XXI, 1991., 117.-185.

Krvopić, Lana, "Matična knjiga krštenih župe Tinjan 1847. – 1880.", *Vjesnik Istarskog arhiva* br. 20 (2013): 39.-58. <https://hrcak.srce.hr/121714>

Ladić, Zoran, Budeč, Goran, "O nekim aspektima demografske, društvene i obiteljske povijesti Pićna u drugoj polovici 17. stoljeća prema matičnim knjigama krštenih (rođenih)", u: *Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa održanog 23. i 24. listopada 2008.*, ur. Robert Matijašić, i Elvis Orbančić, Pazin: Državni arhiv Pazin, 2012., 91. – 103.

https://www.researchgate.net/profile/Zoran-LaDIC/publication/311576879_O_NEKIM_ASPEKTIMA_DEMOGRAFSKE_DRUSTVENE_I_OBITELJSKE_POVIJESTI_PICNA_U_DRUGOJ_POLOVICI_17_STOLJECA_PREMA_MATICNIM_KNJIGAMA_KRSTENIH_RODENIH_Some_aspects_of_demographic_social_and_family_history_of_Pic/links/584e84dc08ae4bc89937eb67/O-NEKIM-ASPEKTIMA-DEMOGRAFSKE-DRUSTVENE-I-OBITELJSKE-POVIJESTI-PICNA-U-DRUGOJ-POLOVICI-17-STOLJECA-PREMA-MATICNIM-KNJIGAMA-KRSTENIH-RODENIH-Some-aspects-of-demographic-social-and-family-history-of.pdf

Lemessi, Nicolò, *Note storiche – geografiche – artistiche sull' isola di Cherso*, Rim: vlastita naklada, 1979.

Lučić, Nikša, "Dvije obitelji iz Cresa", *Radovi leksikografskoga zavoda „Miroslav Krleža“ . Razdio za leksikografiju, enciklopediku i informatiku* br.6 (1997): 59. - 74. <http://www.lzmk.hr/images/radovi6/niksa%20lucic%20dvije%20obitelji%20iz%20cresa.pdf>

Mogorović Crljenko, Marija i Danijela Doblanić, "Stanovništvo Rovinja prema najstarijoj matičnoj knjizi vjenčanih (1564. – 1640.)", *Povijesni prilozi* 34, br. 49 (2015.): 239. - 272. <https://hrcak.srce.hr/152678>

Mogorović Crljenko Marija, *Nepoznati svijet istarskih žena*, Zagreb: Srednja Europa, 2006.

Peter T. Ellison, Claudia R. Valeggia i Diana S. Sherry, "Human birth seasonality ", u: *Seasonality in Primates: Implications for Human Evolution*, ur. Diane K. Brockman i Carel P. van Schaik Cambridge: Cambridge Studies in Biological and Evolutionary Anthropology, Cambridge University Press, 2005., <https://pdfs.semanticscholar.org/c7de/d789d54ca26b59fd932168249fdaa21bc921.pdf>

Solis Inge, *Crkve i kapele cresko-lošinjskog arhipelaga I dio*, Mali Lošinj: Creski muzej pri Pučkom otvorenom učilištu Mali Lošinj, 2014.

Steiner Marijan, *Govor kršćanskih simbola*, Zagreb: Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, 2009.

Vekarić, Nenad i Božena Vranješ-Šoljan, "Početak demografske tranzicije u Hrvatskoj," *Anali Zavoda za povijesne znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku* , br. 47 (2009.): 9. - 62. <https://hrcak.srce.hr/39107>

Vlahov, Dražen, *Matična knjiga iz Boljuna: Glagoljski zapisi od 1576. do 1640.*, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2011.

Vlahović, Josip, *Odlomci iz povijesti grada Cresa*, Zagreb: vlastita naklada, 1995.

Zuprić, Monika, "Kćeri i sinovi Tara, Vabriga i Frate. Analiza matičnih knjiga krštenih župe Tar 1850. - 1880.." *Vjesnik Istarskog arhiva* br. 20 (2013.): str. 59. - 84.

<https://hrcak.srce.hr/121716>

12. Sažetak

Rad prezentira istraživanje matične knjige Župe Cres u razdoblju od 1571. do 1596. s osvrtom na analizu rukopisa, godišnji i mjesečni raspored rođenja, potom mjesečni raspored začeća te vezu začeća sa sezonskim poslovima. Nadalje, osvrće se na nadijevanje imena krštenika te donosi muška i ženska imena, ali i pridjevke (prezimana) očeva krštenika. Uz spomenuto analiziran je i broj upisa koji se odnosi na blizanačke parove, a koji su bili vrlo rijetki u Župi Cres u promatranom razdoblju. Zatim se analiza struktura kumstva te njihov broj u pojedinim upisima. Rad je kompariran s istraživanjima koja su provedena za obližnja, ponajprije istarska mjesta.

Ključne riječi: matična knjiga Župe Cres, rani novi vijek, rukopis, raspored rođenja i začeća, muška i ženska imena, pridjevci/prezimana

13. Summary

The paper present a research of the registry book of the Parish of Cres in the period from 1571 to 1596 with a review of manuscript analysis, annual and monthly birth schedules, then the monthly conception schedule and the relationship of conception with seasonal jobs. Furthermore, it brings the naming of the baptized and brings male and female names, but also the surnames of the baptized father. In addition to the above, the number of entries related to twin birth which were rare in the Parish of Cres in that period. Paper bring analysis of the structure of godparents and their number in individual entries. The work is compared with research conducted for nearby places, primarily Istrian places.

Keywords: registry book of the Parish of Cres, early modern period, manuscript, birth and conception schedule, male and female names, adjectives/surnames.